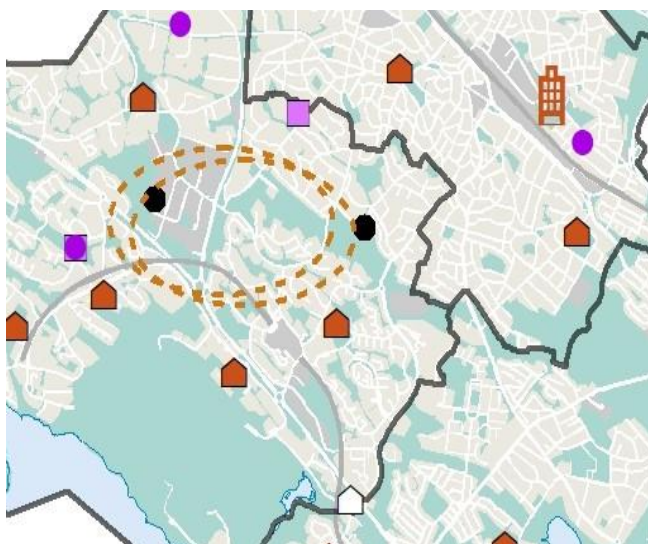

Lokalförsörjningsplan 2023–2025

med framåtblick till 2040

Utbildningsnämnden

[stockholm.se](https://www.stockholm.se)

The Capital of Scandinavia

Innehåll

4.1 Sammanfattning	3
4.2 Planeringsförutsättningar	5
4.3 Bedömd hyreskostnadsutveckling	18
4.4 Samverkan	23
4.5 Administrativa lokaler	28
4.6 Grundskola.....	28
4.7 Gymnasieskola	39
4.8 Övrig information	46

Bilagor

- 4.1. Lokalförsörjning för grundskola 2022–2040 per stadsdelsnämndsområde**
- 4.2. Funktionsprogrammet**

4.1 Sammanfattning

Behovet av nya elevplatser uppskattas efter dagens kapacitet, elevantalsframskrivning och strategiska bedömningar. Hänsyn har inte tagits till flyktingmottagande från Ukraina då staden vid denna tidpunkt inte har någon uppfattning om flyktingmottagandets omfattning.

De kommunala grundskolorna har en bedömd kapacitet om cirka 88 700 elevplatser. Med 78 900 elever i grundskolorna utnyttjas för närvarande 89 procent av alla platser. Skillnader inom staden gör att det samtidigt finns områden med kapacitetsbrist och områden med överskott. De kommunala gymnasieskolornas totala kapacitet uppgår till cirka 19 500 elevplatser med 18 200 elever. Detta motsvarar 93 procents fyllnadsgrad.

Senarelagd bostadsbyggnation samt njusterad befolkningsprognos gör att stadens elevantalsframskrivning inte bara är kraftigt njusterad, utan även innebär ett trendbrott från ökat till minskat elevantal. Bara under de två senaste åren har stadens kommunala skolor tappat ett förväntat behov år 2030 av 8 800 nya elevplatser för grundskolan och 2 900 för gymnasieskolan. Detta gör att förvaltningen redovisar en senareläggning av en stor del av planerade byggprojekt och har stoppat några projekt. Trots det finns det fler elevplatser med i planeringen än vad prognosen ger stöd för. Därför är det en central uppgift för förvaltningen under det kommande året att säkerställa kvaliteten i prognoserna och ta fram åtgärder för att ta tillvara existerande kapacitet och begränsa kostnadsutvecklingen.

Antal elever i stadens kommunala grundskolor förväntas minska med 1 400 elever fram till 2030. Det skiljer sig dock stort mellan stadens olika områden hur antal barn och unga förväntas utvecklas, bland annat beroende på planerna för bostadsbyggandet. Samtidigt finns det behov av att i vissa områden bygga bort kapacitetsbrist samt ersätta tillfällig kapacitet med permanent. Det finns även behov av att utöka antal elevplatser i grundsärskolan. År 2022–2030 planerar förvaltningen att öka kapaciteten i kommunala grundskolor med cirka 6 500 elevplatser, varav 3 700 elevplatser planeras i nya skolor och 2 800 i befintliga skolor.

Elevantalet i kommunala gymnasieskolor i Stockholm förväntas öka med 1 600 fram till 2030. Samtidigt förväntas antalet gymnasieelever folkbokförda i Stockholm öka med cirka 5 000. Det finns 2 000 nya platser med i planeringen för kommunala gymnasieskolor. Detta betyder att andra huvudmän behöver expandera för att tillgodose platser åt stadens alla gymnasieelever. De 2 000 planerade platserna innebär två nya gymnasieskolor, Betty Petterssons gymnasium och Slakthusområdet, samt tillbyggnation av tre skolor.

Med ovan presenterad planering skulle grundskolans fyllnadsgrad sjunka från dagens 89 procent till 81 procent år 2030, vilket leder till ökade kostnader per elev. Samtidigt skulle gymnasieskolornas fyllnadsgrad minska från 93 procent till 92 procent. Hög fyllnadsgrad av lokaler och långsiktig planering – som även innehåller samverkan mellan olika skolformer och med andra förvaltningar – är en förutsättning för att hålla nere lokalkostnaderna. När en ny skola planeras i ett stadsutvecklingsområde tittar förvaltningen alltid efter möjligheter till samverkan med andra förvaltningar. Utbildningsförvaltningen samverkar med idrottsförvaltningen vid planering av fullstora idrottshallar. Samverkan eftersträvas med

stadsdelsförvaltningar gällande förskolor samt med kulturförvaltningen avseende kulturskolan.

Den långsiktiga planeringen 2031–2040 är relaterad till att säkerställa markbehov i samband med stadens större utvecklingsprogram. Planeringen omfattar mark för både kommunala och fristående skolor. Osäkerhet kring bostadsbyggnation gör att de strategiska bedömningarnas roll i skolplaneringen blir större. Jämfört med förra årets lokalförsörjningsplan har förvaltningen flyttat flera planerade nya skolor längre fram i tiden. Behovet av nya skolor är direkt bundet till större planprogram. Tidplan och kapacitet för nya skolor är helt och hållet relaterade till planprogrammets genomförandetakt och omfattning. Detta gör att huvudinriktningen att bygga F–9-skolor omprövas i enskilda bostadsområden utifrån behov och huvudman.

I dagsläget finns 26 utpekade platser eller områden för eventuell ny kommunal eller fristående grundskola. Alla platser kommer inte att vara aktuella för nya skolor. Enligt dagens kunskap bedömer förvaltningen att cirka hälften av de platserna behövs fram till 2040 för grundskolan. Det kan även vara möjligt att etablera en gymnasieskola på en eller några av platserna.

Att hitta mark och lokaler för nya skolor eller bygga ut de befintliga skolorna är en växande utmaning i Stockholm. Samtidigt blir planprocesserna allt mer komplexa och tar längre tid än tidigare. Utbildningsförvaltningen är beroende av att hela staden arbetar tillsammans för att säkerställa de skolbehov som uppstår. Arbetet sker genom Samordnad skolplanering för Stockholm (SAMS) och utgår från kommunstyrelsens planeringsinriktning, men behöver fortsatt utvecklas. Det är väsentligt att de markområden som anvisas får generösa detaljplaner som ger frihet att inom rimliga kostnader bygga ut skolor när nya behov uppstår. Samtidigt vill förvaltningen undvika tidiga detaljplaneprocesser för skolor med byggår under andra planeringsperioden för att minska risken för att tiden blir allt för lång mellan det att detaljplanen vinner laga kraft till dess den nya skolan byggs. Begränsad tillgång på mark i den växande staden ger även ökade kostnader för att tillgängliggöra marken, exempelvis genom behov av sanering eller rivning av befintliga byggnader.

Den sammanlagda årshyran uppgår år 2022 till 2 275 mnkr.

- År 2022–2025 ökar årshyran med 6 procent, 144 mnkr
- År 2022–2030 ökar årshyran med 13 procent, 288 mnkr
- Grundskolans hyreskostnader ökar med 15 procent, gymnasieskolans med 4 procent och de administrativa lokalerna blir 4 procent dyrare till år 2030, exklusive indexering.

Enligt den nuvarande planeringen för utökning av antal grundskoleplatser skulle fyllnadsgraden minska från dagens 89 till 81 procent år 2030 vilket leder till en kraftig ökning av hyreskostnaderna per elev. Inom gymnasieskolan sjunker hyreskostnaderna per elev fram till 2030 tack vare en ökning av antalet elever i kombination med en låg kostnadsutveckling.

Godkännande av denna lokalförsörjningsplan innebär att utbildningsnämnden ställer sig bakom inriktningen i planeringen. Varje enskilt projekt beslutas separat genom inriktnings- och genomförandebeslut.

4.2 Planeringsförutsättningar

Utbildningsförvaltningens planering grundar sig på befolkningsprognoser för Stockholms stad och region, respektive Stockholms stads framskrivningar av antal elever för grundskola och gymnasieskola i stadens kommunala skolor. Förutom prognoser påverkas förvaltningens arbete med lokalförsörjningen också av strategiska bedömningar, planprocesser samt befintligt lokalbestånd och dess underhållsbehov.

Observera att elevantal i elevantalsframskrivningen och i kapacitetsplaneringen avser faktiskt eller förväntat elevantal per den 15 september. Detta skiljer sig något från den ekonomiska redovisningen. Antal intäktsgrundande elever i stadens kommunala skolor avser däremot årsmedelvärde för respektive år.

4.2.1. Vad styr lokalplaneringen

Från och med 2008 har antalet folkbokförda barn och unga 6–15 år i Stockholms stad ökat med 31 000. Skolbyggandet har inte hunnit med i utvecklingen, utan i dagsläget finns cirka 12 000 av stadens kommunala elevplatser i tidsbegränsade lokaler. Stadens prognoser har dessutom signalerat en konstant ökning av antal barn och unga fram till 2040 till följd av stadens bostadsmål att bygga 140 000 bostäder mellan 2010–2030. Fram till och med december 2021 hade 64 435 bostäder påbörjats.

Förvaltningens planeringsbehov har dock ändrat sig markant sedan så sent som 2019 års elevantalsframskrivning:

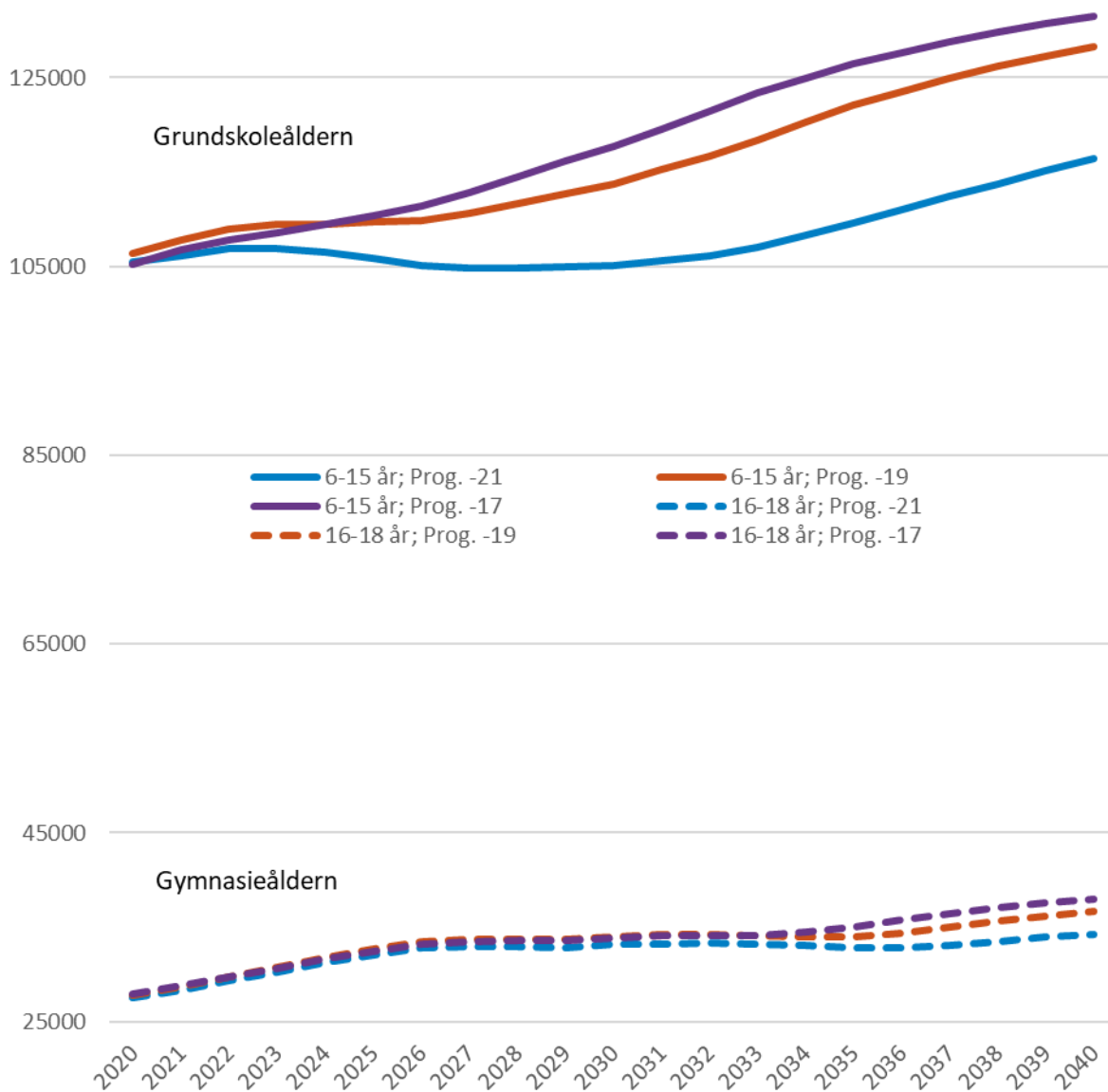
- För att undvika tomma, kostnadsdrivande lokaler eller platsbrist behöver förvaltningens utbyggnadsplanering anpassas till befolkningsprognosen.
- Stadens befolkningsprognos har justerats ned sedan 2019. Detta leder till ett stort behov av översyn av lokalplaneringen för skolverksamheten.
- Tidsplanerna för bostadsbyggnation i flera större stadsutvecklingsprojekt stämmer inte med antagandena i befolkningsprognosen. Detta kan leda till en situation där detaljplan behöver fastställas för en skola redan innan behovet av den är färdigutrett.
- Tidsbegränsade lokaler behöver avvecklas när bygglovets giltighet går ut, och det har blivit svårare att förlänga bygglov eller ansöka om nya tillfälliga bygglov.

Stadens befolkningsprognoser tas fram årligen. Prognoserna bygger på antaganden om barnafödande, dödlighet, flyttströmmar och nybyggnation. Prognoser tas fram per årskull och för mindre geografiska områden, så kallade basområden, för kommande tio år. Prognosen fram till 2040 görs per stadsdelsnämndsområdesnivå.

Stadens elevantalsframskrivningar utgår från befolkningsprognosen, och är framskrivningar utifrån tidigare antagningsmönster. Det innebär att andelarna av elevunderlaget för grund- och gymnasieskolan som går i stadens kommunala skolor samt närhet mellan hem och skola för grundskolan antas vara densamma som 2021 under hela planeringsperioden fram till 2030.

Elevantalsframskrivningen tar dock ingen hänsyn till skolornas kapacitet eller möjliga ändringar i utbudet, som nya skolor eller skolor som byggs ut eller läggs ned.

Figur 4:1 Antal folkbokförda barn 6–15 (heldragna linjer) och 16–18 år (streckade linjer) år 2020–2040 enligt befolkningsprognoser 2017, 2019 och 2021

Figur 4:1 ovan visar hur utvecklingen för befolkningen 6–15 år och 16–18 år sett ut i stadens prognoser 2017, 2019 och 2021. De senaste åren har stadens prognoser justerats ned år för år. Även om alla prognoser visar en befolkningsökning fram till 2040 och ökat behov av nya elevplatser, så har staden bara under två års tid tappat ett förväntat behov av 12 000 nya elevplatser för grundskolan och 2 400 för gymnasieskolan.

Förändringar i prognoserna beror huvudsakligen på tre olika saker:

1. Lägre fruktsamhetsantagande. Antal barn som föds i Stockholm är lägre än man antog tidigare.

2. Senarelagd nybyggnation. Byggstart för flera planerade nybyggnationsprojekt har skjutits framåt ett antal år.
3. Förändringar i flyttmönster. Under de senaste åren har invandringen till Stockholm minskat och utflyttningen från Stockholm ökat. Utvecklingen har förstärkts av den pågående Covid-19-pandemin. Det är svårt att förutse hur flyttmönstren kommer att se ut efter pandemin.

Stora förändringar i relevantframskrivningen under de senaste åren gör att förvaltningen ser ett behov av att under 2022 säkerställa kvaliteten i relevantframskrivningen.

4.2.2 Grundskolans relevantutveckling

4.2.2.1 Befolkningsutveckling 6–15 år

Figur 4:2 nedan visar hur utvecklingen för befolkningen 6–15 år ser ut i stadens prognos.

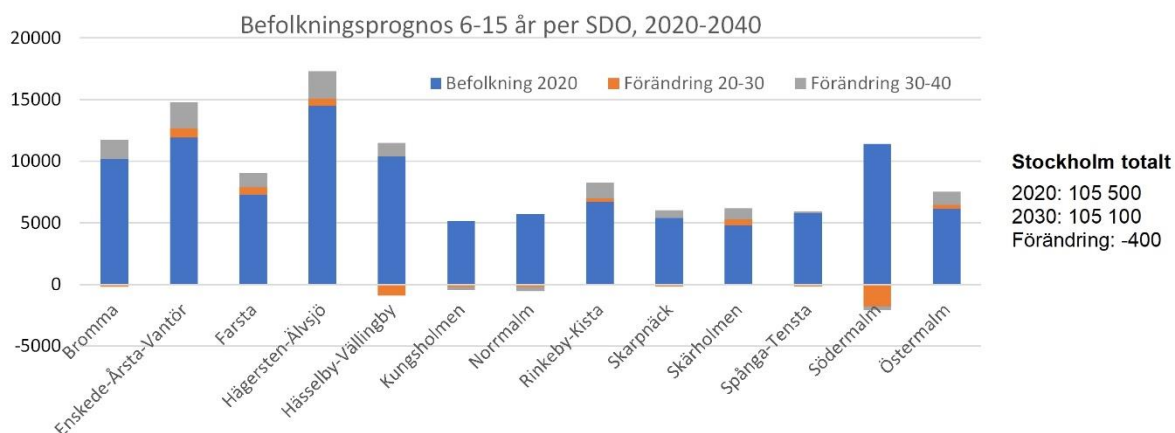
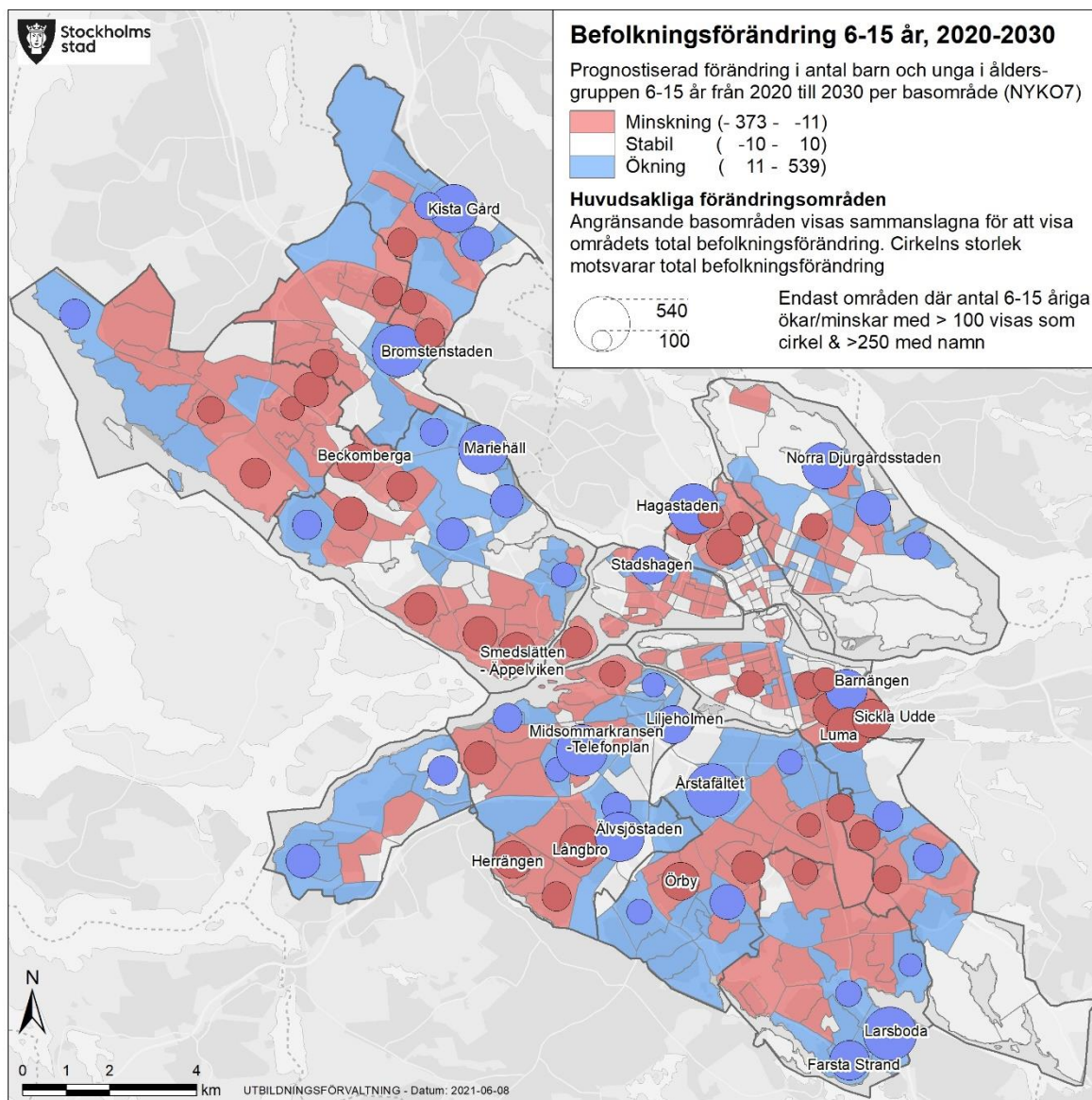
Figur 4:2 Antal folkbokförda barn 6–15 år 2021–2040 enligt stadens befolkningsprognos 2021

	Antal				Förändring från 2021		
	2021	2025	2030	2040	2021–2025	2021–2030	2021–2040
6–9 år	43 170	41 494	42 273	47 667	-1 676	-896	4 498
10–12 år	32 367	32 111	30 786	34 655	-255	-1 581	2 289
13–15 år	30 561	32 237	32 071	34 077	1 675	1 509	3 516
6–15 år	106 098	105 842	105 130	116 400	-256	-968	10 302

Det skiljer sig stort mellan årskullar och stadens olika områden hur antal barn och unga förväntas utvecklas. På stadsdelsnämndsområdesnivå (SDO) ökar åldersgruppen 6–15 år i hälften av områdena 2021–2030 och minskar i hälften. Antal 6–15-åringar förväntas öka mest i Enskede-Årsta-Vantör och Hägersten-Älvsjö. Störst minskning förväntas i Södermalm och Hässelby-Vällingby.

De stora skillnaderna finns dock på lokal nivå bland annat beroende på planerna för bostadsbyggnation. Områden utan nybyggnation får ofta ett minskat antal 6–15-åringar. I de tio snabbast växande områdena kommer de däremot att öka med nästan 5 000. Detta gör att det finns en stor variation inom flera SDO. I till exempel Bromma förväntas antal barn och unga vara nästan detsamma år 2021 och 2030. Samtidigt finns både de områden där antal barn och unga ökar mest och de där de minskar mest i hela Stockholm inom Bromma SDO. Figur 4:3 på nästa sida visar förväntad befolkningsförändring per basområde mellan 2020 och 2030.

Figur 4:3 Befolkningsförändring 6–15 år 2020–2030 per basområde och stadsdelsnämndsområde enligt stadens befolkningsprognos 2021.

Data källa: Stockholms stads befolkningsprognos 2021

4.2.2.2 Elevströmmar grundskolan

Geografiska elevströmmar visar hur lokalt elever väljer skola. Urvalsgrunden till grundskolorna är huvudsakligen den relativa närhetsprincipen i de kommunala skolorna, respektive kötid i de fristående skolorna. Grundskoleelevernas val av skola styrs framför allt av tre faktorer: årskurs, bostadsområde och typ av huvudman. Figur 4:4 visar hur stockholmseleverna fördelar sig på typ av huvudman och geografiskt.

Figur 4:4 Stockholmselevers skolplacering i procent relaterat till årskurs och regi per den 15 september 2021 (BER)

	Totalt		Årskurs, i %		
	Antal	%	F-3	4-6	7-9
Elever folkbokförda i Stockholm					
Kommunal skola i Stockholm	77 200	74	83	75	68
Fristående skola i Stockholm	23 900	23	17	24	32
Statlig skola i Stockholm	140	0			
Skola i annan kommun	3 100	3			
Närområde*	50 600	48	56	47	39
Inom SDO	82 300	79	87	79	67
Elever folkbokförda i andra kommuner					
Kommunal skola i Stockholm**	1 700				

*Närområde definieras som skolpliktsbevakningsområde för kommunala grundskolor. Respektive fristående grundskola har kopplats till en kommunal grundskolas skolpliktsbevakningsområde som utgör dess närområde.

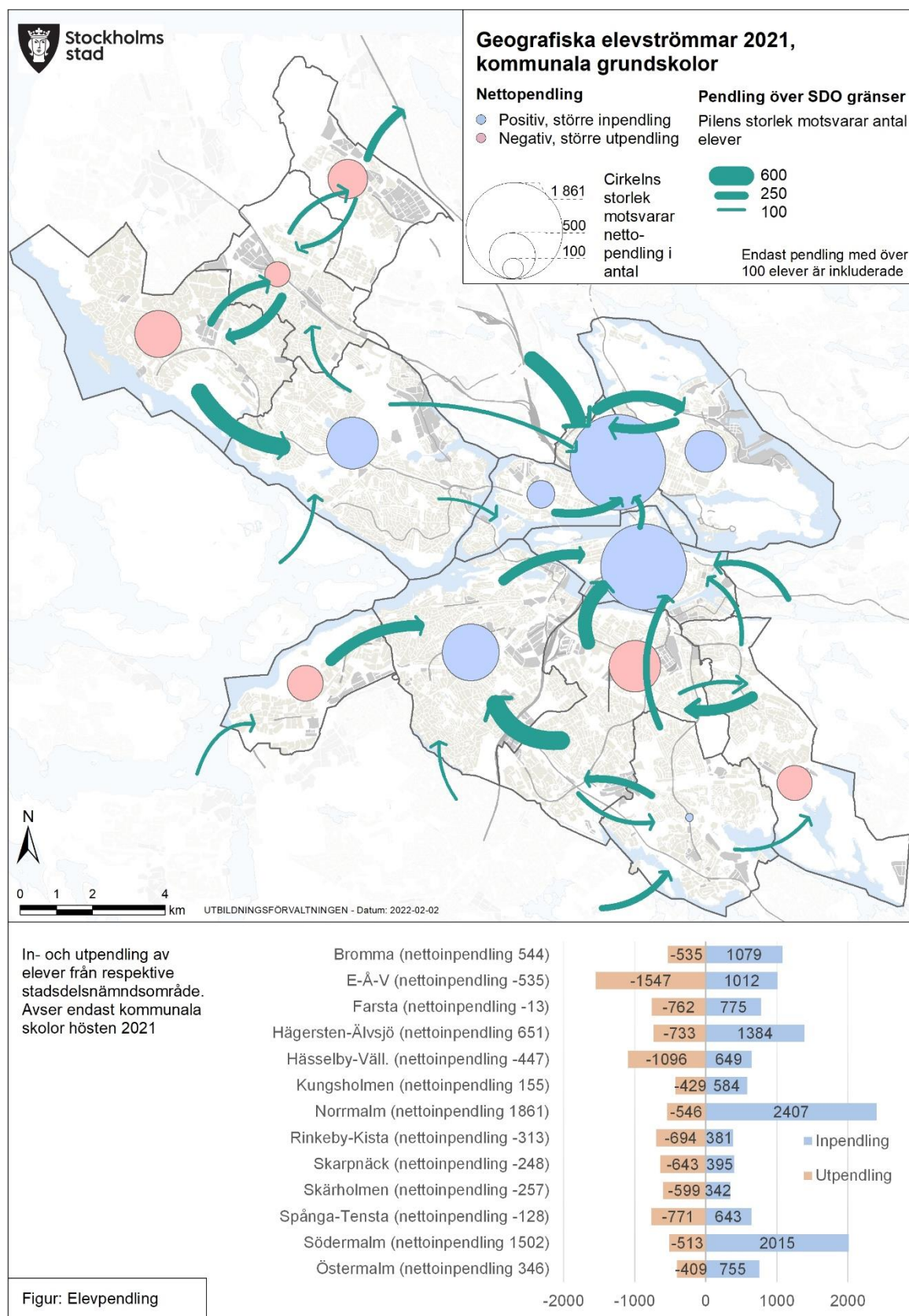
**500 av eleverna folkbokförda i andra kommuner går i Adolf Fredriks musikklasser

Tre av fyra stockholmselever går i kommunal grundskola. Val av skola utanför närområdet och fristående skola ökar med åldern. Dels beror det på att många fristående skolor startar från årskurs 4 eller 7, dels på att elevernas möjlighet att resa själva till och från skolan ökar med åldern. Figur 4:5 nedan visar hur elevströmmarna går till kommunala skolor.

Elevströmmar mellan stadsdelsnämndsområden går huvudsakligen till angränsande stadsdelsnämndsområden. Elever boende i innerstaden pendlar oftast till en skola inom innerstaden. I västerort pendlar elever oftast inom västerort. Elever boende i söderort pendlar oftast till en skola på Södermalm eller inom söderort.

Alla stadsdelsnämndsområden i innerstaden tar emot fler elever än som pendlar ut. Inpendlingen i antal är störst på Norrmalm och Södermalm. Också i Bromma och Hägersten-Älvsjö är nettoinpendlingen större, mest relaterat till att vissa kommunala skolor på stadsdelsnämndsområdesgränsen tar in elever lokalt från angränsande stadsdelsnämndsområden.

Figur 4:5 In- och utpendling av elever per SDO för kommunala grundskolor, hösttermin 2021. Även inpendling från andra kommuner till stadens kommunala grundskolor är inkluderade. Endast pendling med över 100 elever är illustrerad med pilar

4.2.2.3 Framskrivning av antal elever i grundskolan

Som en följd av nedjusterade befolkningsprognoser har även stadens elevantalsframskrivning skrivits ned. Bara under de två senaste åren har stadens kommunala skolor tappat ett förväntat behov av 8 800 nya elevplatser inkluderande barn i 0-områden år 2030.

Efter många år av växande elevunderlag antas en viss minskning under framskrivningsperioden. Totalt sett förväntas antalet elever öka fram till 2023, minska något fram till 2029 och därefter börja öka igen. Det är speciellt de kommunala skolorna som kommer att få minskat elevunderlag enligt framskrivningen (Figur 4:6).

Figur 4:6 Elevantal stockholmselever F–9 2021 samt framskrivning för 2030. Avrundat till närmaste hundratal.

Regi		Stockholms- elever	Elever från andra kommuner	Totalt
Stockholms kommunala skolor	2021	77 100	1 700	78 800
	2030	74 600	1 700	76 300
	Förändring	-2 400	-100	-2 500
Andra huvudmän ¹	2021	27 400		
	2030	27 500		
	Förändring	100		
0-områden ²	2030	1 100		
Totalt	2021	106 300		
	2030	104 900		
	Förändring 2021–2030	-1 400		

¹ Andra huvudmän = Fristående skolor, statliga skolor samt kommunala skolor i andra kommuner.

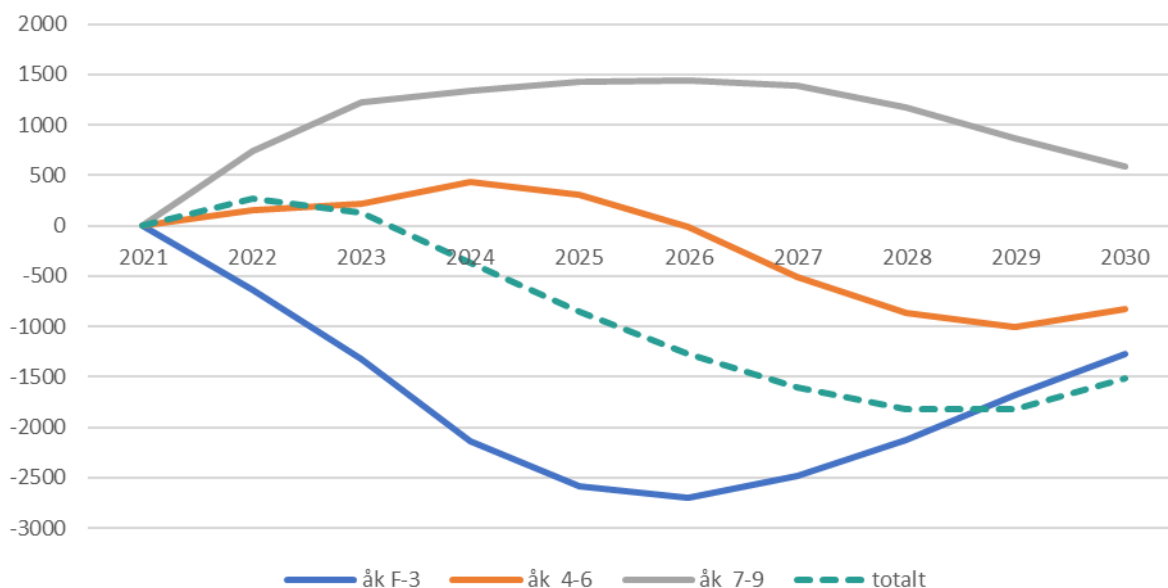
² Med 0-område menas nya stadsdelar som inte finns 2021. Elever i 0-område har inte fördelats mellan stadens kommunala skolor och andra huvudmän.

Källa: Stockholms stads elevantalsframskrivning för grundskola 2021. En liten avvikelse i siffror mot elevavläsning 2021-09-15 från BER förekommer.

Att minskning i elevantalet slår speciellt hårt mot de kommunala skolorna är relaterat till elevernas åldersstruktur. När man tittar på framskrivningen per årskurs är det tydligt att antal elever i årskurs 7–9 ökar kraftigt fram till 2023 oavsett regi och därefter ligger kvar på en hög nivå, medan antal elever i årskurs F–3 förväntas minska kraftigt mellan 2022–2025. Antalet elever i årskurs 4–6 förväntas hålla sig på stabil nivå fram till 2024 för att sedan minska under fem år framåt, när de mindre årskullarna når mellanstadieåldern. Dessa förändringar i elevantal skapar en jämnare fördelning mellan olika stadium jämfört med idag.

I figuren 4:7 visas förändring av antal elever (per stadium) i Stockholms kommunala skolor, oavsett elevernas hemkommun. Bilden för de fristående skolorna följer samma mönster, men med mindre volymer.

Figur 4:7 Förändring av elevantal jämfört med 2021 i kommunala skolor i Stockholm, oavsett boendekommun

Källa: Stockholms stads elevantalsframskrivning för grundskola 2021–2030

Förändringarna i elevunderlaget kommer att kräva snabba lokalförändringar under de närmaste åren. Minskningen i F-3 kan frigöra lokalyta eftersom de normalt har mer lokalyta än högre årskurser. Däremot kommer det att finnas ett ökat behov av specialsalar i årskurs 7–9.

4.2.3. Gymnasieskolans elevantalsutveckling

Stockholms stad ingår, genom samverkansavtal, i gymnasierregionen Storsthlm. Behöriga ungdomar i länet samt i Håbo kommun har därmed möjlighet att söka sig till samtliga nationella program i regionen på samma villkor. Urvalsgrunden till gymnasieskolorna i en gemensam antagning för hela gymnasierregionen är huvudsakligen meritvärde och i vissa fall även färdighetsprov.

4.2.3.1 Befolkningsutveckling 16–18 år

Elevantalsutveckling i Stockholm är relaterad till befolkningsutvecklingen i hela länet.

Figur 4:8 nedan visar befolkningsutvecklingen i Stockholms stad samt i andra kommuner i gymnasierregionen. Antal 16–18-åringar förväntas att öka i hela regionen fram till 2026. Därefter väntar en mer stabil utveckling, undantaget ett periodvist minskat antal unga mellan 2028–2035.

Figur 4:8 Antal folkbokförda ungdomar 16–18 år 2021–2040. För Stockholms stad används stadens befolkningsprognos från 2021 och för andra kommuner i regionen SCB:s prognos 2021.

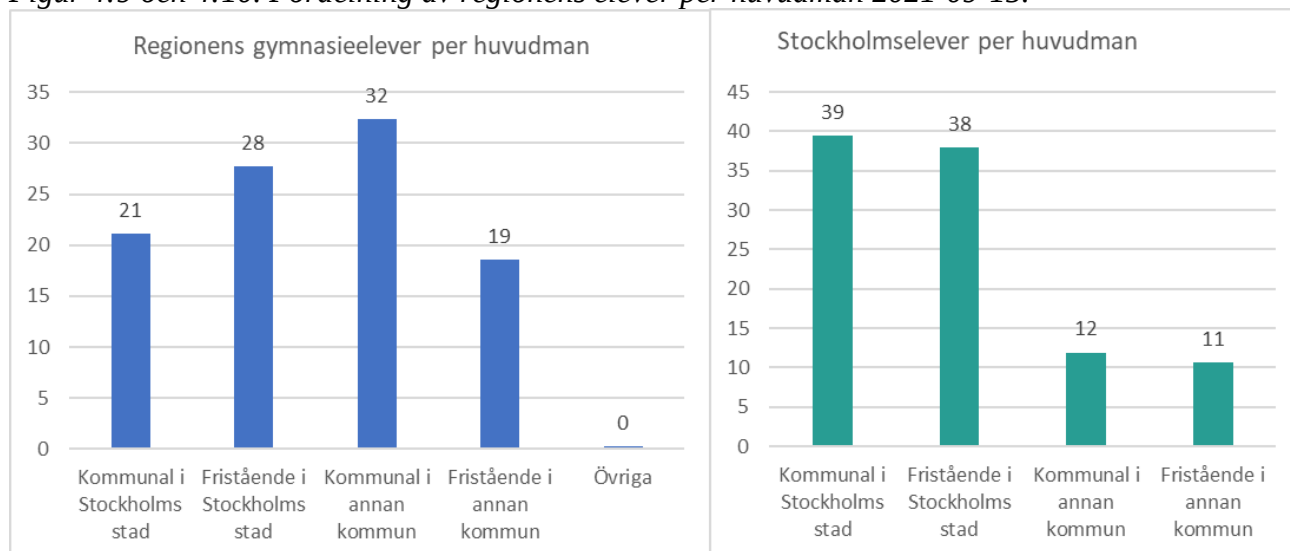
	Antal				Förändring från 2021		
	2021	2025	2030	2040	2021–2025	2021–2030	2021–2040
Stockholm	28 290	32 025	33 171	34 302	3 735	4 881	6 012
Grannkommuner	25 363	27 440	27 191	25 545	2 077	1 828	182
Övriga kommuner i länet	28 857	30 467	31 376	29 463	1 610	2 519	606
Totalt för gymnasiregionen	82 510	89 932	91 738	89 310	7 422	9 228	6 800

Källa: Stockholms stad, SCB

4.2.3.2 Elevströmmar gymnasieskolan

Både in- och utpendling till och från Stockholms stad är stor. Cirka 6 700 elever pendlar till stadens kommunala gymnasieskolor från andra kommuner, vilket är 37 procent av elevantalet i stadens skolor. Samtidigt pendlar 23 procent av stockholmseleverna ut från staden till kommunala och fristående skolor i andra kommuner. En hög andel stockholmselever går i fristående skolor i Stockholm, totalt cirka 38 procent (figur 4:9 & 4:10).

Figur 4:9 och 4:10. Fördelning av regionens elever per huvudman 2021-09-15.

Källa: BER och UEDB.

Störst pendling till och från Stockholm sker till grannkommuner. I antal pendlar flest elever till Stockholm från Huddinge, Nacka och Ekerö. Samtidigt är det gymnasieskolor i Nacka och Solna som lockar stockholmselever. Även Värmdö gymnasium, beläget vid Gullmarsplan, lockar stockholmare.

4.2.3.3 Framskrivning av antal elever i gymnasieskolan

Elevantalet i gymnasieskolan förväntas öka i hela regionen under de närmaste åren. Antalet stockholms elever ökar i högre takt än antalet elever i övriga regionen. Det är till följd av att dagens stora årskullar i mellan- och högstadieåldern når gymnasieålder. Totalt sett förväntas antalet elever öka kraftigt fram till 2026 och därefter hålla sig på stabil nivå fram till 2030. Enligt framskrivningen är ökningen kraftigast i de fristående skolorna (figur 4:11).

Figur 4:11. Elevantal i gymnasieskolor i Stockholm 2021 samt framskrivning för 2030. Avrundat till närmaste hundratal.

Regi		Stockholms- elever	Elever från andra kommuner	Totalt
Stockholms kommunala skolor	2021	11 500	6 700	18 200
	2030	12 600	7 100	19 800
	Förändring	1 100	400	1 600
Fristående skolor i Stockholm	2021	11 000	12 500	23 500
	2030	13 700	14 100	27 800
	Förändring	2 700	1 700	4 300
Totalt	2021	22 500	19 200	41 700
	2030	26 300	21 300	47 600
	Förändring 2021–2030	3 800	2 100	5 900

Källa: Stockholms stads framskrivning av gymnasieelever 2021

Elevantalsframskrivningen sträcker sig fram till 2030. Till följd av dagens mindre årskullar i förskole- och lågstadieålder förväntas antal gymnasieelever minska något direkt efter framskrivningsperioden i linje med befolkningsprognosen.

Även stadens elevantalsframskrivning för gymnasieskola har skrivits ned. Bara under de två senaste åren har stadens kommunala skolor tappat ett förväntat behov av 2 900 nya elevplatser oavsett elevens folkbokföringskommun år 2030.

4.2.4 Övriga förutsättningar

4.2.4.1 Interna processer

God planering för skolutbyggnad säkerställs genom utbildningsförvaltningens välutvecklade behovsanalys och samverkan inom staden.

Funktionsprogram

Funktionsprogram för skollokaler är utbildningsnämndens primära beställningsunderlag vid om-, till- och nybyggnation av skollokaler i framför allt grundskolor, men även till viss del i gymnasieskolor. Funktionsprogrammets syfte är att säkerställa att staden bygger goda pedagogiska lokaler för ett långsiktigt bruk och att samtidigt ge förutsättningar för att korta ner planeringstider och beställa rätt från början. Fokus i funktionsprogrammet ligger på aspekter som trygghet, likvärdighet och en variation av rum med stor omställbarhet.

Funktionsprogrammet består av en inledande programbeskrivning, styrande funktionskrav samt råd och stödmaterial som förtydligar och preciserar kraven. Det viktigaste stödmaterialet är det lokalprogram som anger areariktvärden för olika lokaldelar.

Funktionsprogram för skollokaler revideras årligen i samband med lokalförsörjningsplanen. Revideringen utgår från erfarenheter av byggprojekt, synpunkter från verksamheten och identifierade utvecklingsbehov. Under 2021 och 2022 genomför utbildningsförvaltningen en omfattande utvärdering av fyra nybyggda skollokaler i samarbete med Högskolan i Gävle. Utvärderingen har ett tydligt brukarperspektiv och utgår i första hand från elevers och personals upplevelser av att använda lokalerna.

Utvärderingen har försenats på grund av pandemin och i årets revidering av funktionsprogrammet används preliminära resultat för att genomföra ett antal mindre förändringar, exempelvis avseende fritidsverksamhet, elevsociala ytor och elevskåp. Utvärderingsarbetet slutförs under vårterminen 2022 och kommer att ligga till grund för kommande års revideringar av funktionsprogrammet. Utöver de preliminära resultaten från utvärderingen föreslås i årets revidering ändringar och omprioriteringar i delen om utemiljöer samt ett förtydligande kring termiskt inomhusklimat. Under 2022 genomförs även en genomlysning av lokalprogrammet.

Förslaget till nytt funktionsprogram redovisas i bilaga 4.2. Förvaltningen föreslår att utbildningsnämnden godkänner det reviderade funktionsprogrammet för skollokaler. Stödmaterial, råd och förändringar av dessa behandlas inte i utbildningsnämnden.

4.2.4.2 Planprocesser – Tillgång till mark

Det finns ett stort behov av att samverka inom staden för att säkerställa tillgång till mark för nya skolbyggnationer som matchar bostadsbyggandet. Samordnad skolplanering i Stockholm (SAMS) är en förutsättning för att staden tillsammans ska lyckas avsätta mark för nya skolor.

Lokalisering av skolor

För att kunna uppfylla så mycket som möjligt av funktionsprogrammet krävs rätt förutsättningar redan i tidiga skeden. Det gäller såväl de krav som ställts upp för att skapa en god inomhus- och utomhusmiljö som de krav som syftar till att möjliggöra kostnadseffektivitet. Barn har rätt till en hälsosam skolmiljö, både vad gäller en god luft- och ljudmiljö och risker för skada. Likaså en tillräckligt god utomhusmiljö som ger möjlighet till rekreation och utveckling.

De senaste årens lokalisering av nya skolor har haft svårt att leva upp till uppsatta krav, främst på grund av begränsad yta till skolgård och problematik med omgivningsbuller.

Skolgårdens storlek

Små skolgårdar leder till flera brister, bland annat att en större andel markyta behöver vara hårdgjord för att klara det höga slitaget. På en liten gård är det svårt att anlägga de funktioner som behövs för att erbjuda eleverna en tillräckligt stimulerande och rekreativ utemiljö. Den totala ytan minskar också möjligheten till att bygga ut skolan vid ett eventuellt framtida behov.

Utbildningsförvaltningen planerar att tydliggöra sambandet mellan skolgårdens storlek och stadens möjlighet att kunna erbjuda en god utomhusmiljö. Detta grundar sig både i skolans eget behov och stadens övergripande målsättningar kring samnyttjande av friytor och att hantera klimateffekter med hjälp av åtgärder på skolgårdar. Ny kunskap kring samband mellan skolgårdens storlek och kvalitet kommer dels från forskning, dels från Boverkets, utbildningsförvaltningens och SISAB:s egna utredningar. En utvärdering av fyra nybyggda skolors utemiljö lyfter elevers och personals upplevelser av skolgårdens kvalitet vilken bekräftar Boverkets bild av problem med små gårdar. Exempel på funktioner och kvaliteter som är ytkrävande är en hållbar grönstruktur, idrottszoner, rekreativa platser och att erbjuda plats för elevers olika behov, bland annat utifrån ålder.

Klimatåtgärder

Stadens miljöprogram med tillhörande klimathandlingsplan (2020–2023) anger bland annat stadens prioriteringar för att hantera effekter av klimatförändringarna. Ett prioriterat delmål är att hantera höga vattennivåer, flöden och skyfall. Med översvämningar på skoltomter ökar risken för negativa konsekvenser för exempelvis framkomligheten och vattenskador på fastigheter. Likaså att anlagda element på skolgården skadas. Effekterna av skyfall förvärras ju mer av markytan som är hårdgjord. Skolans tomt behöver vara beskaffad så att skyfall kan hanteras inom skolgården.

I stadens miljöprogram ingår även att hantera värmeböljor som är en effekt av klimatförändringarna. Värmeböljor utgör en hälsorisk, särskilt för barn som tillhör en riskgrupp (SMHI 2020). En åtgärd för att skapa svalka är att anlägga hållbar grönska på skolgårdar, som klarar slitaget från skolverksamheten.

Det är viktigt att staden tar ett helhetsgrepp kring ekonomin vad gäller att hantera effekter av klimatförändringarna. Att anvisad mark är ändamålsenlig och medger inplacering av byggnader utifrån klimat begränsar kostnaderna. När det inte sker så innebär det ökade kostnader i byggprojekten för att exempelvis begränsa solinstrålning. Det behövs en översyn av finansieringen vid behov av att bygga om befintliga skolgårdar utifrån klimatåtgärder som inte är för den enskilda skolans behov.

Längre, svårare och dyrare planprocesser

Ny-, om- och tillbyggnadsprojekt kan kräva att staden upprättar en ny detaljplan. Detaljplaneprocesser för nya skolor syftar till att säkerställa tillgången på skoltomter tidigt i planeringen av nya bostadsområden. För flera av de nya bostadsområdena ska detaljplaner antas för hela planeringsområdet samtidigt. Detta gör att utbildningsförvaltningen måste delta i detaljplaner för skolor som planeras långt fram i tiden innan elevplatsbehov för den planerade skolan och färdigställandeår är fastställt.

Förvaltningen ser att detaljplaneprocesser blir allt mer komplexa och dyrare. Detta är relaterat till:

- Markfrågor som svårigheter att bygga i tätbebyggda områden, med mer utmanande tomter och fler intressenter att ta hänsyn till.

- Krav att en skola ritas tidigt, ibland med omfattande gestaltningskrav, som påverkar kostnader i såväl planarbetet som byggprojekt. Exempel på detta är Slakthusområdets två skolor och Alviks strand.

Tidigare har vanligtvis behovet av skola inneburit att förvaltningen gått upp med inriktningsärende till nämnd när detaljplanen vunnit laga kraft. Behovet av skolan ligger allt oftare längre fram i tiden och inriktningsbeslut kommer därför att flyttas fram. Framöver kommer inriktningsärenden till nämnden utifrån planerat byggår. Detta är ett led i att minska de kostnader det innebär att gå upp med ett inriktningsärende tidigt och sedan ytterligare för att förutsättningarna ändras om det går många år innan skolan ska stå färdig. För behov under den senare planeringsperioden är det inte heller fastlagt om det finns behov av en kommunal skola där eller om det blir en fristående skola.

4.2.4.3 Stadens policyer

Inhyrning

Nästan alla dagens grund- och gymnasieskolor ligger på stadens mark och fastigheter. Med anledning av bland annat uppdraget att minska stadens framtida investeringar och begränsad marktillgång har förvaltningen tillsammans med SISAB i större omfattning än tidigare projekt som innebär att hyra in lokaler från en privat fastighetsägare, så kallad tredjepartsinhyrning. Tredjepartsinhyrning innebär att SISAB hyr lokal som förstahandshyresgäst av en fastighetsägare utanför staden, och att SISAB i andra hand hyr ut lokalerna till utbildningsnämnden. Denna modell används huvudsakligen när privatägda fastigheter ska byggas om till skola och lagen om offentlig upphandling (LOU) ska tillämpas. Tidigare har inhyrningen av Anna Whitlocks gymnasium skett enligt denna modell och aktuella projekt är ny gymnasieskola i Slakthusområdet Telestaden/Mårbacka (pilot för stadens processer), Årstafältet 2 (pilot för utbildningsförvaltningen och SISAB) och Adolfsbergsskolans permanenta lokaler. Utbildningsnämnden tar separata beslut om varje projekt.

Utbildningsnämnden hyr också lokaler direkt av privata fastighetsägare. Dock uppstår behov av viss fastighetsförvaltarorganisation inom förvaltningen i dessa fall, då nämnden får ett underhållsansvar för lokalerna som är mer långtgående än i de fall då nämnden hyr lokaler av SISAB. Av den anledningen förespråkar förvaltningen att inhyrning av skolor av en privat fastighetsägare sker genom tredjepartsinhyrning. Enligt kommunfullmäktiges budget 2021 krävs att LOU ska tillämpas för att tredjepartsinhyrning ska vara aktuell.

Förvaltningen kan konstatera att det finns behov av en modell för att jämföra hyreskostnader med SISAB-ägda skolor i relation till privata fastighetsägare.

Begränsade möjligheter till tidsbegränsade bygglov

Såväl för uppställning av tillfälliga lokaler som inhyrning i befintliga fastigheter gäller att för att få beviljat tidsbegränsat bygglov måste det påvisas att behovet är tillfälligt eller att en permanent lösning kommer att ersätta det tidsbegränsade bygglovet. Att få ett tidsbegränsat bygglov för en tillfällig skollokal försvåras när det saknas en bestämd permanent lösning. Möjligheter att ställa upp tidsbegränsade lokaler är därför begränsade.

Prioritering av skolor för F–9 och skola nära hemmet

Enligt stadens riktlinjer ska nya skolor i första hand byggas för årskurserna F–9. Behovet är däremot avgörande och förvaltningen planerar även att bygga mindre skolor, med möjlighet att anpassa lokalerna över tid till åldersmässigt skiftande elevunderlag. Konkurrensen om eleverna är hårdare i de högre årskurserna och en skola med F–9 riskerar ledig kapacitet i de högre årskurserna om det samtidigt inte finns elevunderlag från skolor med lägre årskurser. När mindre skolor byggs bör de om möjligt byggas så att de kan byggas ut vid ökat behov.

Staden har skyldighet att säkerställa elevplatser nära hemmet. Grundskoleelever ska ha möjlighet att gå i skola nära hemmet:

- Årskurserna F–3 cirka 2 kilometers gångavstånd
- Årskurserna 4–6 cirka 3 kilometers gångavstånd
- Årskurserna 7–9 cirka 4 kilometers gångavstånd

Generellt har en elev i Stockholm flera skolor inom kilometergränserna. I genomsnitt har en elev i årskurs F–3 fem kommunala grundskolor inom 2 km hemifrån. Variation mellan olika områden är stor. I centrala delarna av Norrmalm och Södermalm kan en elev ha upp till 10 skolor inom 2 km medan i utkanten av staden finns det även områden där eleverna inte har några skolor inom 2 km. Flest elever utan en skola nära hemmet finns i Ekhagen norr om Universitet, på Djurgården samt i Stortorp vid sjön Drevviken.

4.3 Bedömd hyreskostnadsutveckling

4.3.1 Sammanfattning

Den sammanlagda årshyran uppgår år 2022 till 2 275 mnkr.

- År 2022–2025 ökar årshyran med 6 procent, 144 mnkr
- År 2022–2030 ökar årshyran med 13 procent, 288 mnkr
- Grundskolans hyreskostnader ökar med 15 procent, gymnasieskolans med 4 procent och de administrativa lokalerna blir 4 procent dyrare till år 2030, exklusive indexering.

Enligt den nuvarande planeringen för utökning av antal grundskoleplatser skulle fyllnadsgraden minska från dagens 89 till 81 procent år 2030 vilket leder till en kraftig ökning av hyreskostnaderna per elev. Inom gymnasieskolan sjunker hyreskostnaderna per elev fram till 2030 tack vare en ökning av antalet elever i kombination med en låg kostnadsutveckling.

4.3.2 Årshyror i grund- och gymnasieskola

4.3.2.1 Antaganden

Antaganden och kalkyleringsprinciper som används om inget annat anges:

- Förlängning av befintliga avtal görs utan villkorsförändringar.
- Projektkostnaden för nya skolor har beräknats utifrån förvaltningens målpris, 465 tkr/elevplats i dagens penningvärde om annan uppgift saknas i projektet.
- Hyreskostnaden för nya skolor beräknas till 6 procent av projektkostnaden om annan uppgift saknas i projektet.

4.3.2.2 Inledning

Jämfört med förra årets lokalförsörjningsplan har kostnaderna för befintliga lokaler ökat, främst på grund av uppräknade tomträttsavgälder, indexering samt bortplockade hyresreduceringar kopplade till energi och räntekostnadsschablon.

Kostnadsberäkningarna för projekt där SISAB är fastighetsägare utgår ifrån nu gällande samverkansavtal. Det förslag till nytt samverkansavtal som är på remiss kommer för förvaltningen att innebära att nybyggda skolor blir dyrare än idag under de första fem åren då nyproduktionsrabatten försvinner. Det innebär att kostnaderna för nya skolor delvis undervärderats i lokalförsörjningsplanens kostnadsberäkningar.

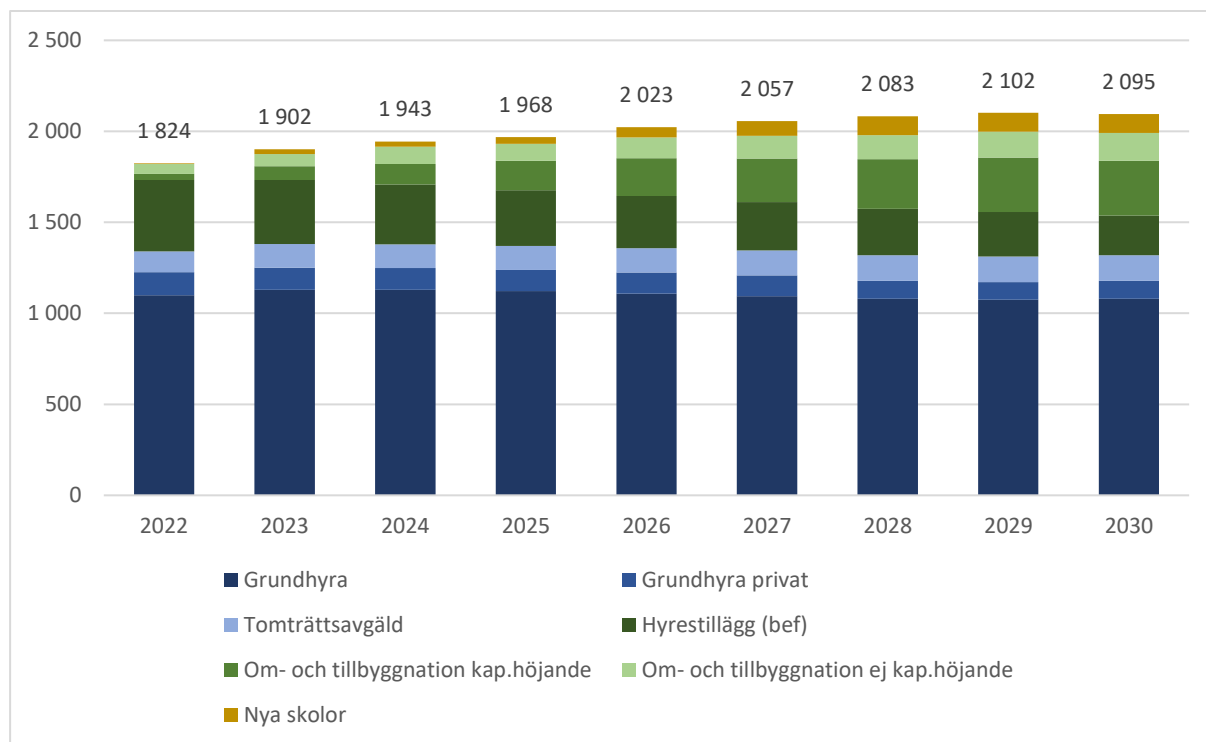
Hemkommunsansvaret innebär att staden behöver reservera mark för skolbyggnation för att i framtiden kunna möta ett ökat behov av nya skolplatser. Tomträttsavgälder träder i kraft när detaljplanen vinner laga kraft vilket kan ske många år innan en skola byggs. Förvaltningens kostnader för tomträttsavgälder avseende mark där en ny skola planeras byggas tidigast år 2031 uppgår under första planeringsperioden till 149 mnkr sammanlagt. På dessa tomter är det osäkert ifall det kommer att byggas någon skola och i så fall, om den kommer att bedrivas i stadens kommunala skolor eller som fristående. Detta betyder att utbildningsförvaltningen kommer att betala tomträttsavgälder och kostnader för framtagande av tomträtten för tomter som sedan kan användas av fristående skolor. Utöver tomträttsavgälden är även kostnaderna för detaljplaneprocesser och utredningar för dessa tomter höga. Förvaltningen ser en problematik i att dessa kostnader bekostas av grundschablonen för dagens inskrivna elever.

Klimatåtgärder är i vissa projekt kraftigt kostnadsdrivande, ofta kopplat till de markförutsättningar som finns, vilket påverkar nämndens hyreskostnader. För mer information se avsnitt 4.2.4.2 Planprocesser.

Ändringar i arbetsmiljöverkets föreskrifter om arbetsplatsens utformning (AFS 2020:1) kommer framöver att påverka hyrorna, särskilt vid större ombyggnader eller större underhållsarbeten. Detta eftersom ökade tillgänglighetskrav är kostnadsdrivande i lokaler som omfattats av andra lagkrav vid tiden för uppförandet, samt kräver stora ingrepp i fastigheten.

4.3.2.3 Årshyror grundskola

Figur 4:12 Grundskolans hyreskostnadsutveckling i miljoner kronor 2022–2030.

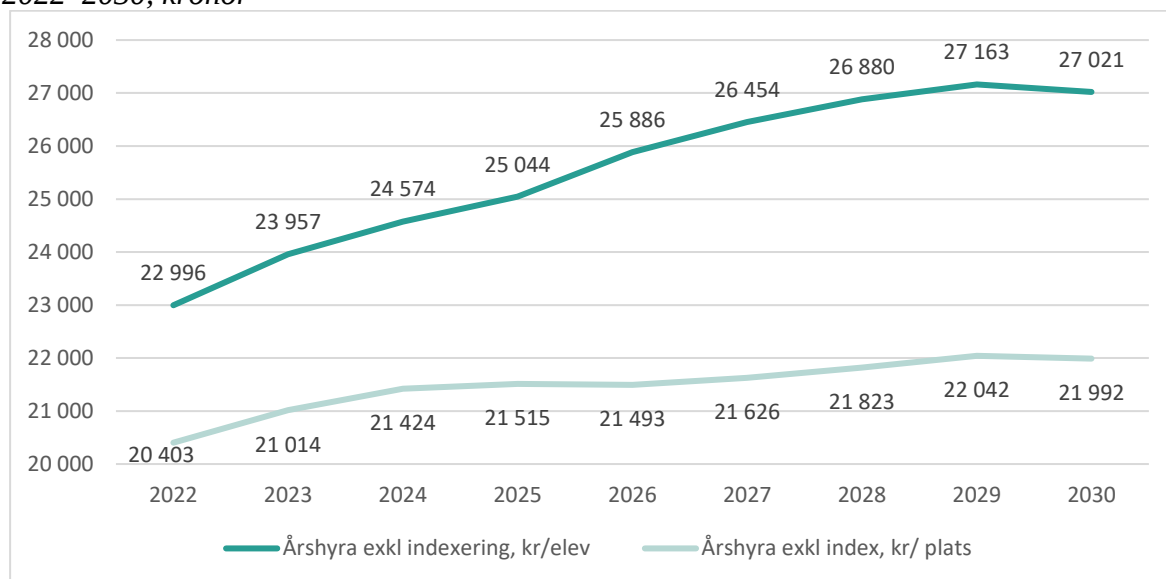
De ökade kostnaderna inom första planeringsperioden beror främst på omfattande om- och tillbyggnationer samt nybyggnation. Kostnaden för nya skolor och kapacitetsökande projekt i befintliga skolor uppgår år 2030 till 403 mnkr. De projekt som inte innebär någon kapacitetsökning men som är nödvändiga för att säkerställa en god miljö innebär ökade kostnader om 154 mnkr år 2030. Delvis motverkas hyresökningen av amortering av befintliga investeringstillägg samt avveckling av tillfälliga lokaler. För mer information om planerade projekt och kapacitetsökning, se avsnitt 4.6.3 samt bilaga 4.1.

Hyresökningen till år 2023 motverkas delvis av att förvaltningen i utbildningsnämndens verksamhetsplan för år 2022 räknade med en kostnadsökning avseende det nya samverkansavtalet med SISAB som visat sig bli cirka 8 mnkr lägre än beräknat. Ett reviderat avtalsförslag är nu på remiss där kostnaderna redovisats lägre, vilket genererar ett visst budgetöverskott år 2022.

Grundskolans hyreskostnader ökar hela perioden till följd av ny-, om- och tillbyggnation medan elevantalet förväntas sjunka med 1 800 elever 2022–2030. Antal intäktsgrundande elever i stadens kommunala skolor beräknas som ett genomsnitt av förväntat antal stockholmselever (folkbokförda i staden) på vårterminen och höstterminen respektive år.¹ I figur 4:13 nedan redovisas utvecklingen för hyreskostnad per elev och per plats i grundskola.

¹ Antalen skiljer sig något från de elevantal avseende respektive års hösttermin, 15 september 2021 som referens, som ligger till grund för framskrivning och kapacitetsplanering

Figur 4:13 Hyra per intäktsgrundande elev och per plats i grundskola, utveckling år 2022–2030, kronor

Årshyran har dividerats med det intäktsgrundande antalet elever i stadens egna skolor. Intäktsgrundande elever beräknas som ett genomsnitt av förväntat antal elever på vårterminen och höstterminen respektive år. Både stockholmselever och elever från andra kommuner i Stockholms stads skolor ingår. Elevantalen skiljer sig något från de elevantal avseende respektive års hösttermin som ligger till grund för behovsberäkningarna.

Per elev beräknas hyreskostnaden öka med 18 procent i grundskolan vilket beror på att kapaciteten planeras byggas ut med 7 procent samtidigt som antalet elever sjunker. Som en följd av det sjunker kapacitetsutnyttjandet från dagens 89 till 81 procent, vilket leder till kraftigt ökade kostnader per elev. Hyreskostnaden per plats ökar inte lika kraftigt som hyreskostnaden per elev.

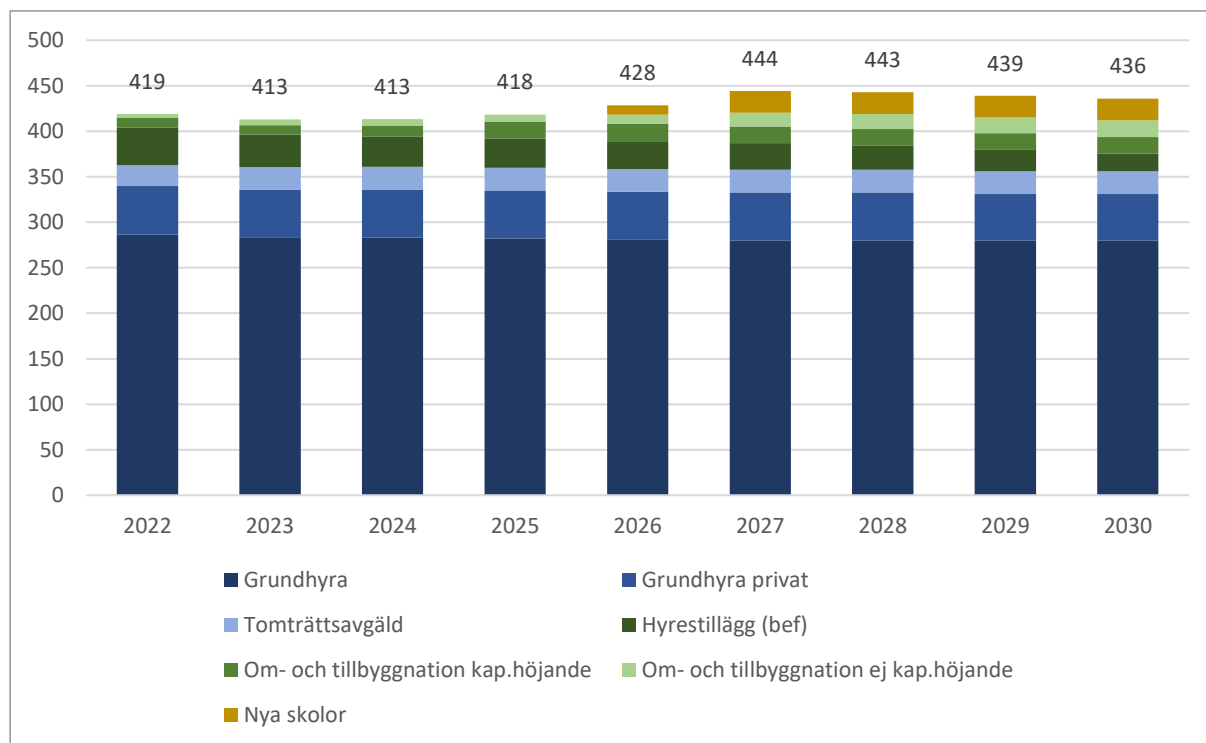
Så sent som i elevframskrivningen 2019 förutspåddes kraftigt ökande elevkullar, medan de senaste årens framskrivningar visar på en nedgång i antal elever under planeringsperioden. Jämfört med förra årets lokalförsörjningsplan har planeringen reviderats och bland annat har flertalet nybyggnationsprojekt skjutits på framtiden för att balansera det minskade behovet.

Lokalkostnaderna utgör en stor del av förvaltningens budget. För att kunna bibehålla en skolpeng² om 72 procent av grundschablonen krävs att lokalkostnaderna procentuellt inte ökar mer än budgettilldelningen (den sammanlagda effekten av förändrade schabloner och förändrat elevantal). Nuvarande lokalplanering inom grundskolan kräver en ökad grundschablon under hela planperioden, eftersom lokalkostnaderna per elev ökar.

² Skolpengen är den del av grundschablonen som betalas ut till stadens egna skolor, efter avdrag för i första hand lokalkostnader och kostnader för central förvaltning.

4.3.2.4 Årshyror gymnasieskola

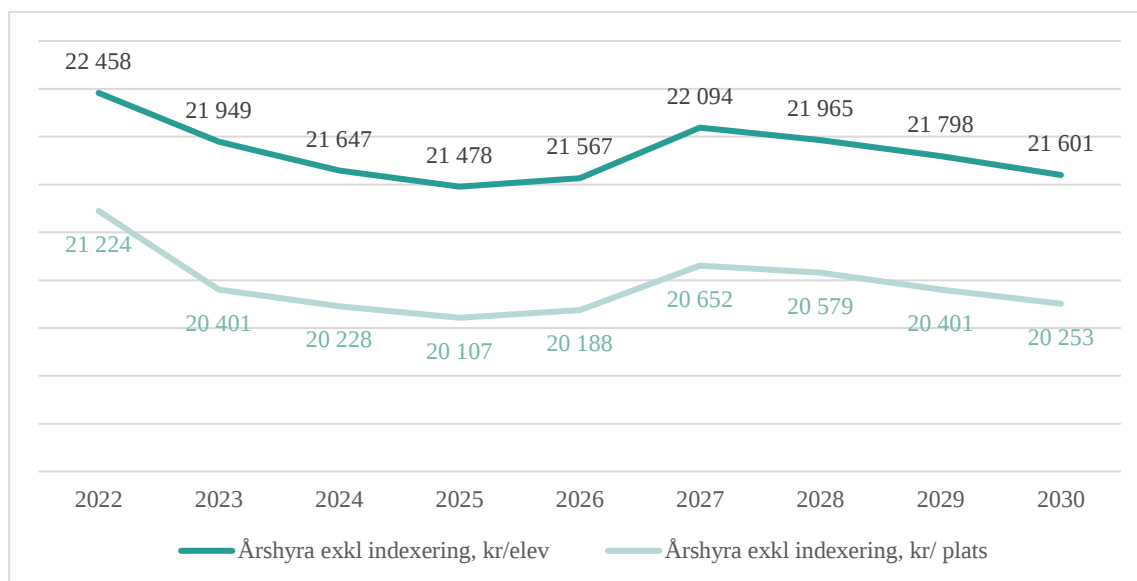
Figur 4:14 Gymnasieskolans hyreskostnadsutveckling i miljoner kronor 2022–2030

Gymnasieskolans hyror minskar något till år 2023 jämfört med budget 2022 vilket främst beror på avbetalade hyrestillägg samt att det reviderade förslag till nytt samverkansavtal med SISAB beräknas bli cirka 1 mnkr billigare än budgeterat. Kostnaderna ökar därefter för att år 2025 vara i princip oförändrade mot 2022. Höstterminen år 2026 planeras den nya gymnasieskolan i Slakthusområdet att öppna vilket leder till ökade hyreskostnader med den första hela årshyran år 2027. Förutom den nya gymnasieskolan planeras två större om- och tillbyggnationsprojekt samt ett mindre antal ej kapacitetspåverkande projekt. För mer information om pågående och planerade projekt, se avsnitt 4.7.3. Kostnadsökningen motverkas genom amortering av befintliga investeringstillägg och avveckling av tillfälliga lokaler.

För gymnasieskolan är hyreskostnaderna relativt stabila medan elevantalet förutspås öka. I figur 4:15 nedan redovisas utvecklingen för hyreskostnad per elev och per plats i gymnasieskolan.

Figur 4:15 Hyra per elev och per plats i gymnasieskola, utveckling år 2022–2030, i kronor

Årshyran har dividerats med det intäktsgrundande antalet elever i stadens egna skolor. Intäktsgrundande elever beräknas som ett genomsnitt av förväntat antal elever på vårterminen och höstterminen respektive år. Både stockholmselever och elever från andra kommuner i Stockholms stads skolor ingår. Elevantalen skiljer sig något från de elevantal avseende respektive års hösttermin som ligger till grund för behovsberäkningarna.

Det planeras ungefär 2 000 nya platser inom gymnasieskolan till och med år 2030 och antalet elever beräknas öka med närmare 1 600. Det innebär att hyreskostnaden per elev sjunker med 4 procent under första planeringsperioden. Minskningen av hyran per elev i gymnasieskolan beror på en låg kostnadsutveckling i kombination med att antalet gymnasieelever beräknas öka under perioden. Hyreskostnaden per plats utvecklas i likhet med hyreskostnaden per elev då fyllnadsgraden kan bibehållas under planeringsperioden tack vare ett ökat antal elever.

4.3.3 Årshyra central förvaltning

Kostnaderna för förvaltningens administrativa lokaler ökar något till år 2023 till följd av en villkorsförändring, men förblir därefter relativt oförändrade under planperioden. Det finns inga planerade kostnadshöjande projekt i de administrativa lokalerna.

4.4 Samverkan

Utbildningsförvaltningen är beroende av samverkan med andra aktörer – både inom Stockholms Stadshus AB och med externa aktörer för att driva befintlig verksamhet.

När en ny skola planeras i ett stadsutvecklingsområde tittar förvaltningen alltid efter möjligheter till samverkan med andra förvaltningar. Samverkan med andra förvaltningar sker också i andra sammanhang.

Det finns olika faktorer som påverkar möjligheten att samplanera nya skolor med andra aktörer:

- Tidsplan: Det finns ett flertal nya skolor med i planeringen där färdigställande skjuts framåt i tiden och där samarbetspartens behov inte gör det. Även initialt kan behovet avvika i tiden, särskilt när man samplanerar förskola eller idrottshall.
- Förändringar i prognosen kan göra att olika aktörer väljer att prioritera olika. Till exempel kan det medföra att samplanering inte länge är aktuell i områden med vikande prognos.
- Tomtens storlek: Mark är bristvara i flera stadsutvecklingsområden. Om hänvisad tomt knappt täcker skolans ytbehov, utgår möjligheten att samverka.
- Tomtens topografi: om tomten är begränsad till var och hur man inplacerar byggnaderna blir samverkan svår eller rentav omöjlig.

4.4.1 Idrottslokaler

I dagsläget upplever många skolor i staden brist på idrottslokaler. Detta kan bero på att skolan inte har egen idrottshall, att idrottshallen inte räcker till alla elever, eller att skolan inte kan hyra in sig i idrottsförvaltningens hallar i den omfattningen som skolan skulle behöva. Utbildningsförvaltningen samverkar även med externa aktörer för att hitta lämpliga platser för idrott som kan tillgodose idrottsbehovet för skolorna.

Tillgång till idrottslokaler är en viktig dimension vid skolplaneringen.

Utbildningsförvaltningen samverkar med idrottsförvaltningen vid planering av fullstora idrottshallar. Kommunfullmäktige har beslutat om en ny modell för utbyggnad och effektivt nyttjande av idrottshallar. Samplanerade idrottshallar, där idrottsförvaltningen är förstahandshyresgäst, ska hyras ut till skolor genom timbokning. Samplaneringen säkerställer skolans tillgång till idrott under skoltid och idrottsförvaltningens hyresintäkter genom att utbildningsförvaltningen betalar timtaxa. Samnyttjandet innebär minskade investeringar för staden. Beslut om samplanering tas i respektive nämnd och i kommunstyrelsens ekonomiutskott i form av genomförandebeslut. Se figur 4:16 för kommande samplaneringsprojekt.

Utbildningsförvaltningen genomför även egna större idrottsprojekt med fullstora hallar i Hedvigsbergshallen på Kungsholmen och Lillholmsskolan i Skärholmen. Även i dessa fall eftersträvas samverkan med idrottsförvaltningen, men i dessa projekt bär utbildningsnämnden hela hyreskostnaden. De ekonomiska förutsättningarna för utbildningsförvaltningen att föreslå nämnden att beställa fullstora hallar är därför mycket begränsade.

Både idrottsförvaltningens och utbildningsförvaltningens hallar ska vara tillgängliga för allmänheten utanför skoltid.

Figur 4:16 Samplaneringsprojekt mellan utbildningsförvaltningen och idrottsförvaltningen

Samplaneringsprojekt	Fastighetsägare	Behov (UTBF)	Status
Bromma			
IDFs idrottshall i kv Gjutmästaren i Ulvsunda	FSK/Privat	2030–2035	Färdigställs 2024–2025. Kan eventuellt användas för planerad ny skola i Ulvsunda
Ny F-9-skola inom program för Centrala Bromma/Riksby	SISAB	2030–2035	Vilande. Beror på hur IDFs hall i kv. Gjutmästaren går vidare
Enskede-Årsta-Vantör			
Ny F-9-skola och idrottshall inom Årstafältet 1	SISAB	2031	Idrottshall 5 år tidigare
Ny F-9-skola och idrottshall i Steningeparken/Årstastråket	SISAB	2035–2040	
Ny F-9-skola samt sim- och idrottshall inom Årstafältet 3	FSK	2035–2040	Idrottshall 5–10 år tidigare
Ny gymnasieskola samt idrottshall i Slakthusområdet	FSK/Privat	2025	
Ny skola Svedjaren/idrottshall Hagsätra IP inom program Rågsved-Hagsätra		2034–2040	Idrottshall 5–10 år tidigare
Farsta			
Ny F-9-skola inom Stora Sköndal samt idrottshall i området	SISAB	2028	Eventuell samplanering
Hägersten-Älvsjö			
Tillbyggnation av Nybohovsskolan samt ny idrottshall	SISAB	2030–2032	IDF: Behov kopplat till Liljeholms-hallarnas och Brännkyrkahallens framtid
Två nya skolor och två idrottshallar inom programmet för Älvsjö-Örby		2038–	
Hässelby-Vällingby			
Björnbodaskolan - befintliga skollokaler ersätts med en ny skolbyggnad samt idrottshall	SISAB	2027	
Ny skola inom program för Vinsta-Johannelund samt idrottshall	FSK/SISAB	2034–	Ej fastlagd, preliminära planer
Norrmalm			
Rödabergsskolans tillbyggnation samt ny idrottshall	SISAB	2023	
Ny gymnasieskola till Hagastaden samt idrottshall	SISAB	2031–2032	Idrottshall 5 år tidigare
Rinkeby-Kista			
Ny F-9-skola och idrottshall vid Dalhagens bollplan	SISAB	2033–2037	Idrottshall 5–10 år tidigare
Ny skola och idrottshall i relation till nybyggnation i Finlandsgatan, Akalla	SISAB		Omtag i skolplaneringen

Skarpnäck			
Skarpnäcksskolans tillbyggnation samt ny idrottshall	FSK/SISAB	2027–2029	Skolans tidsplan beroende av att idrottshall byggs först
Ny idrottshall i Nytorps gårde	FSK	2032	Hammarbyskolan Södras idrottslokaler rivs när hallen blir färdig
Spånga-Tensta			
Ny skola och idrottshall inom programmet för Bromstensstaden	SISAB	2026–2028	
Södermalm			
Ny skola och idrottshall inom programmet för Henriksdals-hamnen/Nordöstra Sjöstaden	SISAB	2032	
Östermalm			
Ny skola samt sim- och idrottshall i Loudan		2031–2035	
Ny skola och idrottshall i Frihamnen		2036–2040	

Utbildnings- och idrottsförvaltningarnas behov av idrottshallar över tid är en stor utmaning i samplaneringsprojekt. Det finns ett flertal nya skolor med i planeringen där planerat färdigställande skjuts framåt i tiden och där idrottsbehovet inte gör det.

4.4.2 Förskola

Det finns 23 förskolor som finns inom samma fastighetsyta som en kommunal grundskola. Endast två av de förskolorna hyr in sig i själva skolbyggnaden, de andra har sina lokaler helt eller delvis avskilda från skolbyggnaden. Skolan och förskolan kan dock dela vissa funktioner. Många skolor med tillagningskök levererar mat till närliggande förskolor.

Enligt uppdrag från kommunfullmäktige ska fler för- och grundskolor samplaneras och samplaceras. Detta betyder att för- och grundskola integreras i samma byggnad med förväntan om vissa gemensamma ytor som exempelvis kök och matsal. Alla projekt med syfte att samplaceras ligger i tidigt skede, men flera samverkansprojekt har stoppats redan innan de har kommit till detaljplaneskede. Det kan vara praktiskt omöjligt att genomföra dem om inte förutsättningarna ges från början, till exempel om tomten har för liten yta, som för tomten för grund- och förskola i Riksby/Bromma.

Dock finns andra former av samverkan med stadsdelsnämnderna gällande samnyttjande av skollokaler. För effektivt lokalutnyttjande vid start av ny skola kan förskolan ta plats i skolans lokaler under tiden skolans verksamhet byggs upp. De senaste åren har både Bobergsskolan och Mariehällsskolan samverkat med respektive stadsdelsförvaltning när förskolor initialt hyrde in sig i skolans lokaler. Samma modell övervägs i ett antal planerade nya skolor. Det innebär färre tomställda lokaler och att stadsdelsförvaltningens etablering av förskola kan skjutas några år framåt.

4.4.3 Kulturskolan

Samarbetet med kulturförvaltningen fortsätter kring möjlighet till uthyrning av skollokaler för kulturskolans verksamhet. Kulturskolan vill öka sin närvaro och verksamhet ytterligare i skolans lokaler i syfte att erbjuda mer tillgänglig verksamhet.

En samverkansöverenskommelse har arbetats fram för att underlätta förvaltningarnas samarbete kring gemensamma skollokaler. Ersättningen till skolorna täcker inte lokalhyran utan endast skolans merkostnader. Däremot ska hyresavtal tecknas mellan förvaltningarna i de fall utbildningsförvaltningen beställer ombyggnadsåtgärder på kulturförvaltningens uppdrag eller om kulturförvaltningen ska ha egna lokaler i en skola.

Under 2022 påbörjas ett arbete med att samordna kulturförvaltningens och utbildningsförvaltningens funktionsprogram i syfte att utöka användningen av skolans lokaler. Ett pilotprojekt avseende samverkan kring Kulturskolan planeras för att få kostnads- effektivitet för såväl kulturförvaltningen som utbildningsförvaltningen.

4.4.4 Föreningsliv och privata fritidsklubbar

För att nyttja skollokaler mer effektivt under en större del av dygnet samt veckans alla dagar ska det finnas relevanta lokaler för till exempel föreningsverksamhet och möten. Detta ska administreras via idrottsförvaltningens bokningssystem. Tillgängliggörande av skollokaler sker genom lokalers utformning och sektionering av larm i samband med utbildningsförvaltningens ordinarie ny-, om- och tillbyggnadsprojekt. Möjligheten att tillgängliggöra skollokaler för föreningslivet och fysisk aktivitet är beroende av bland annat angöring, tillgänglighet, passage och larmsystem för att upplåtelsen ska fungera för både föreningsliv och skolverksamhet.

En översyn av lokalnyttjandet i kommunala skolor som inrymmer fritidsklubbar i enskild regi pågår. Syftet är att öka lokalmässig samverkan mellan skola och fritidsklubb. Om fritidsklubben samnyttjar lediga skollokaler efter skoltid, kan verksamheten bedrivas utan hyreskostnad. Enskilt drivna fritidsklubbar som väljer att ha egna lokaler inom skolfastigheten ska betala marknadsmässig hyra.

4.4.5 Vuxenutbildning

Förvaltningen samnyttjar lokaler med flera olika parter. Arbetsmarknadsförvaltningens vuxenutbildningar erbjuds i lokaler i Stockholms hotell- och restaurangskola, S:t Eriks gymnasium, Stockholms transport- och fordonstekniska gymnasium och Midsommarkransens gymnasium. Skolorna får i regel betalt av arbetsmarknadsförvaltningen per avklarad poäng när kurserna är slutförda och betygsatta (komvux) eller ersättning per mottagen elev (svenska för invandrare).

4.5 Administrativa lokaler

Här presenteras lokalbehov för utbildningsförvaltningens centrala förvaltning.

4.5.1 Nuläge

Förvaltningens lokaler för central administration består idag huvudsakligen av förvaltningskontoret på Hantverkargatan 2F och 3A/B. Därutöver finns ett antal externa inhyrningar av administrativa lokaler för administration av pedagogisk verksamhet, samt av lokaler för facklig förtroendeverksamhet.

Idag bedriver START Stockholm och Skolslussen verksamhet i lokaler på Hornsgatan 124. Avtalet för Skolslussens lokaler har sagts upp av fastighetsägaren och just nu pågår lokalsök för verksamheten. Utbildningsförvaltningen kommer att inleda dialog om START Stockholms framtid i lokalerna under vintern/våren 2022, men har även för denna verksamhet påbörjat lokalsök.

4.5.2 Planerade lokalförändringar för år 2023–2030

Förvaltningen kommer att se över erfarenheterna från pandemin även ur ett lokalperspektiv.

4.5.2.1 Planerade lokalförändringar för år 2031–2040

För närvarande planeras inga förändringar avseende de administrativa lokalerna under den andra planeringsperioden

4.6 Grundskola

4.6.1. Sammanfattande analys av nuläge samt framtida planering

Utbildningsförvaltningen bedömer att Stockholms stads kommunala grundskolor har en sammanlagd kapacitet om cirka 88 700 elevplatser. Under läsåret 2021/2022 användes i genomsnitt 89 procent av stadens kommunala grundskoleplatser.

Senarelagd bostadsbyggnation samt nedjusterad befolkningsprognos gör att stadens elevantalsframskrivning är kraftigt nedjusterad jämfört med de senaste åren. Antal elever i stadens kommunala grundskolor förväntas minska med 1 400 elever fram till 2030. Behov av nya elevplatser har minskat med 8 800 elever mot elevantalframskrivningen 2019. Jämfört med förra årets lokalförsörjningsplan har förvaltningen halverat sin planering fram till 2030. Trots detta finns det fortfarande fler platser med i planeringen än vad framskrivningen ger stöd för. Detta betyder att det är troligt att färre projekt än vad som redovisas i lokalförsörjningsplanen kommer att erhålla genomförandebeslut och färdigställas inom planeringsperioden. Samtidigt finns det omfattande behov att ersätta stora delar av den tillfälliga kapaciteten (cirka 12 000 platser) i befintligt bestånd och att utöka antalet platser inom grundsärskolan.

Förvaltningen planerar mellan år 2022–2030 att öka lokalkapaciteten med 6 500 elevplatser. Detta betyder att skolornas fyllnadsgrad skulle minska till 81 procent.

År 2031 och framåt förväntas antalet barn och unga i grundskoleåldern återigen öka till följd av omfattande bostadsbyggande. Stora delar av den prognostiserade ökningen av 11 300 barn och unga 6–15 år förväntas ske i anslutning till större exploateringsområden.

Behoven av nya skolor är direkt knutna till bostadsplaner, vilket gör att tidplan och kapacitet för nya skolor helt och hållet är relaterat till planprogrammets genomförandetakt och omfattning. Därför anges framtida skolor inom tidsintervaller och som markreservation. Totalt 26 platser har undersökts om de är möjliga för en ny skola, men alla dessa platser kommer inte att behövas.

4.6.2. Nuläge 31 januari 2022

Det finns 143 kommunala grundskolor i Stockholms stad. Nästan alla skolor ägs av SISAB, Skolfastigheter i Stockholm AB, och utbildningsförvaltningen är hyresgäst i första hand. Åtta skolor ägs av privata fastighetsägare. Därutöver har förvaltningen över 200 andra hyresavtal för grundskolan – allt från enstaka förråd till större paviljongetableringar.

- Kommunen äger 95 procent av alla sina skollokaler.
- Hyra per m² hos kommunal hyresvärd är cirka 1 300 kronor och hos extern hyresvärd 2 000 kronor.

Kapacitet och fyllnadsgrad

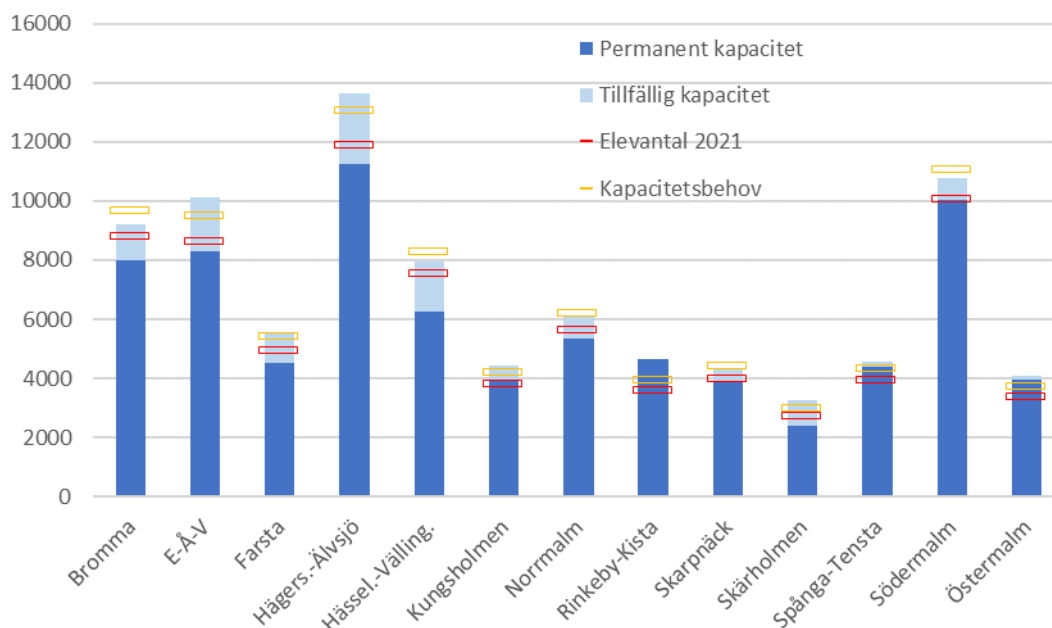
Utbildningsförvaltningen bedömer att Stockholms stads kommunala grundskolor har en sammanlagd kapacitet om cirka 88 700 elevplatser. Under läsåret 2021/2022 användes i genomsnitt 89 procent av stadens kommunala grundskoleplatser.

Figur 4:17 Kapacitet i kommunala grundskolor samt fyllnadsgrad. Extra klass elever syftar på platser som inte är reserverade till en viss årskurs utan kan användas flexibelt till pucklar eller smågruppsundervisning.

	ÅK F-3	ÅK 4-6	ÅK 7-9	Extra klass elever	Totalt
Kapacitet	36 300	27 200	22 100	3 100	88 700
Fyllnadsgrad	97%	88%	89%		89%

Skillnaderna i fyllnadsgrad är dock stora mellan olika delar av staden, med en variation från 77 procent i Rinkeby-Kista till 95 procent i Bromma (se figur 4:18).

Figur 4:18 Kapacitet och elevantal i kommunala grundskolor vårterminen 2021. Kapacitetsbehov motsvarar 90 procents fyllnadsgrad.

För att säkerställa elevplats inom rimligt avstånd från hemmet för grundskolan, samt hantera oförutsedda förändringar, bedömer förvaltningen att fyllnadsgraden för stadens grundskolor bör ligga på i genomsnitt cirka 90 procent. Fyllnadsgraden varierar stort mellan olika delar av staden och mellan lokaler för de olika stadierna. Generellt sett är fyllnadsgraden högst i förskoleklass och i lågstadiet. Lägre fyllnadsgrad i de högre årskullarna är delvis relaterad till ökat utbud av fristående skolor.

Skolans maximala elevantal och antal grupper bestäms i kapacitetsöverenskommelser som träffas mellan skolans ledning och förvaltningen, eller i en simulering i de fall en överenskommelse saknas. Kapacitetsöverenskommelser tar hänsyn till bland annat area, antal lärosalar, timplaner, organisation och schemaram. I överenskommelserna tas även hänsyn till grundskolor med högt socioekonomiskt index, vilket ofta innebär undervisning i små grupper och omfattande modersmålsundervisning. Sammanlagt finns det kapacitetsöverenskommelser för nästan 80 procent av skolorna. För den resterande femtedelen, som vanligtvis avser skolor där byggprojekt pågår eller planeras, har en preliminär bedömning gjorts utan skolledningens medverkan. Tomställda skollokaler ingår inte i bedömd lokalkapacitet men inkluderas så snart lokalen kan användas igen.

Lokaler med tidsbegränsade bygglov

Över 50 kommunala grundskolor har lokaler av tillfällig karaktär. Detta motsvarar cirka sex procent av total kvadratmetersyta i grundskolan, cirka 11 900 elevplatser eller 13 procent av den totala kapaciteten.

De flesta tidsbegränsande lokalerna används för att garantera elevplatser i närområdet, i nybyggnationsområden innan den nya permanenta lösningen är på plats eller för evakuering på grund av underhållsarbete eller ombyggnation.

En kapacitet motsvarande 2 800 elevplatser i grundskolan ställdes upp 2016 i anslutning till flyktingkrisen 2015. Dessa paviljonger används i dagsläget mest för att säkerställa elevplatser nära hemmet. Några kommer att avvecklas inom en nära framtid, men andra kommer att behövas tills motsvarande kapacitet kan erbjudas i permanenta lokaler. Paviljonger, som det finns fortsatt behov av och som har bygglov, kommer att fortsätta vara i bruk och kan komma att användas utifrån nu aktuell flyktingsituation.

Elever i behov av särskilt stöd

I stadens kommunala grundskolor finns elever med olika behov. Staden erbjuder CSI-grupper (central undervisningsgrupp med särskild inriktning) och SU-grupper (särskilda undervisningsgrupper). De särskilda undervisningsgrupperna finns både i form av lokala grupper på enskilda skolor och som samlad verksamhet som täcker behovet för flera skolor i ett område, då kallas det för RSU-grupp (regional särskild undervisningsgrupp).

Grundsärskola

För elever med intellektuell funktionsnedsättning finns grundsärskola. Det finns cirka 1 000 grundsärskoleelever i stadens kommunala skolor. Befintlig kapacitet i kommunala grundsärskolegrupper är totalt 860 platser. Ett 70-tal grundsärskoleelever är integrerade i grundskolans klasser. Detta betyder att flera av stadens grundsärskolor har behövt ta in fler elever än vad de egentligen har plats för. Elevantalet i grundsärskolan förväntas öka ytterligare inför höstterminen 2022. Det finns därmed ett stort behov att etablera nya ändamålsenliga grundsärskoleplatser i Stockholm.

Nyanlända

Nyanlända elever i Stockholm erbjuds placering i förberedelseklass tills de kan följa undervisningen i sin ordinarie klass. Nyanlända elever vänder sig till START Stockholm för att bli placerade i skolan och för att få sina kunskaper kartlagda. År 2021 placerade START Stockholm 1 200 elever till grundskolor.

Förvaltningen arbetar utifrån att alla kommunala skolor ska ta emot nyanlända elever, men stadsdelsnämndsområden i Västerort, Hägersten-Älvsjö och Skärholmen är över-representerade. Under år 2021 var det skolorna i Rinkeby-Kista och Hässelby-Vällingby som tog emot flest nyanlända, 170 elever till respektive stadsdelsnämndsområde. Skolorna i Bromma tog emot fler nyanlända än vanligt – merparten av de elever som evakuerades från Kabul i Afghanistan i höstas erbjöds plats i Bromma.

I lokalförsörjningsplanen har hänsyn inte tagits till flyktingmottagande från Ukraina. Förvaltningen förbereder dock skolorna på att snabbt kunna ta emot ett stort antal barn och elever. Kartläggning av tillgången till lediga lokaler pågår. Erfarenheter av ett större mottagande finns att bygga på sedan tidigare. Det kan bli aktuellt att ställa i ordning lokaler och att starta nya förberedelseklasser med kort varsel.

4.6.3. Planering av lokaler för år 2022–2030 för grundskolan (första planeringsperioden)

4.6.3.1. Lokalbehov under första planeringsperioden

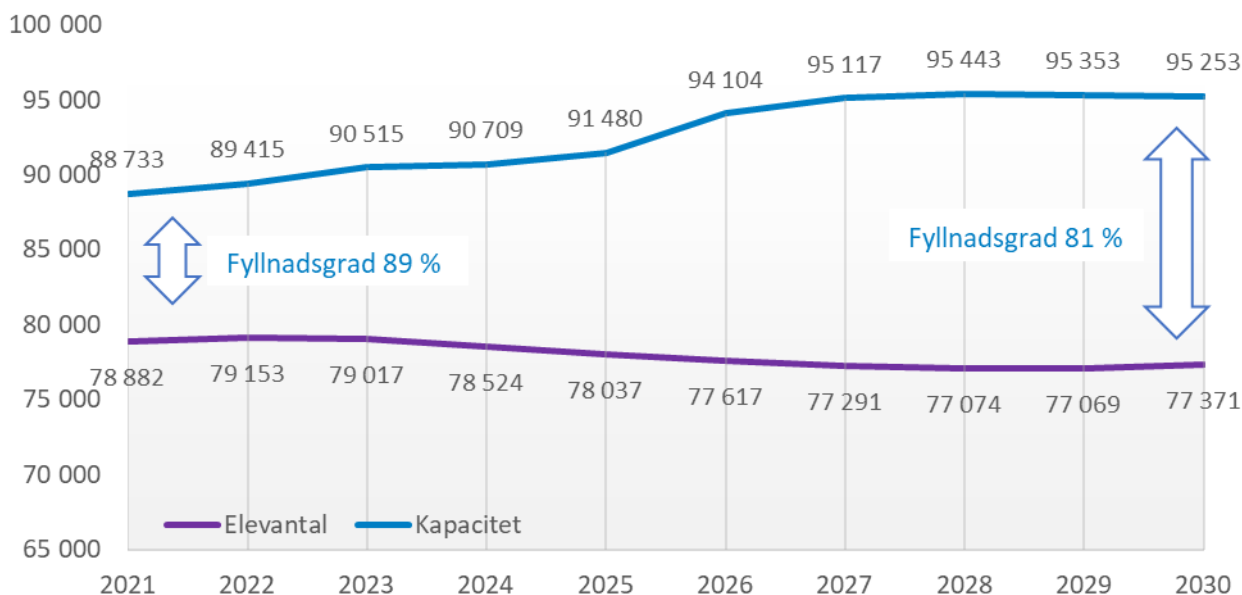
Behov av elevplatser i grundskolan fram till 2030 är en sammanvägning av:

- Att elevantalframskrivningen av antal elever i stadens kommunala grundskolor och 0-områden³ förväntas minska med 1 400 fram till 2030.
- Strategiska bedömningar som kan avvika från elevantalframskrivningen används framför allt till att säkerställa elevplatser i nybyggnadsområden. Det finns ett antal projekt i staden där det under året kommit förändringar i bostadsprojektets tidsplan och omfattning.
- Det finns omfattande behov att ersätta stora delar av den tillfälliga kapaciteten (cirka 12 000 platser) i befintligt bestånd.

Senarelagd bostadsbyggnation samt nedjusterad befolkningsprognos gör att stadens elevantalframskrivning är kraftigt nedjusterad. Behov av nya elevplatser har minskat med 8 800 elever mot elevantalframskrivningen 2019. Jämfört med förra årets lokalförsörjningsplan har förvaltningen halverat sin planering fram till 2030. Trots detta finns det fortfarande fler platser med i planeringen än vad framskrivningen ger stöd för. Detta betyder att det är troligt att färre projekt kommer att färdigställas inom planeringsperioden.

Förvaltningen planerar mellan år 2022–2030 att öka lokalkapaciteten med 6 500 elevplatser. Detta betyder att skolornas fyllnadsgrad skulle minska markant, som syns i figur 4.19.

Figur 4:19 Elevantalframskrivning för stadens kommunala grundskolor jämfört med planerade kapacitetsförändringar.

³ Det förekommer områden där det i dagsläget inte finns några elever, som kommande nybyggnadsområde, och således finns det inte heller något mönster för hur elever i dessa områden rör sig. Dessa områden definieras som "0-område".

Skillnaderna mellan stadsdelsnämndsområden är stora. När man jämför relevant framskrivning för de kommunala skolorna mot planerade kapacitetsförändringar förväntas fyllnadsgraden öka endast i Skärholmen. Den lägsta fyllnadsgraden år 2030 förväntas i Farsta, Rinkeby-Kista och Östermalm – alla SDO med stora exploateringsområden med tusentals nya bostäder med osäker färdigställandetid. Skolplanering i dessa SDO är relaterad till nybyggnation och det är därför möjligt att tidsplanerna behöver justeras.

Vid nybyggnation strävar förvaltningen att fyllnadsgrad för en ny skola är minst 50 procent från år ett. För att undvika låg fyllnadsgrad under de första åren, kan delar av skolan användas till exempel som evakueringslokal för andra skolor. Speciellt i nybyggnationsområden ser man också möjligheter att hyra ut delar av skolan till annan användning under ett par års tid, som för förskola. En ny skola kan också fyllas genom paviljongavveckling på annan skola.

4.6.3.2. Planerade lokalförändringar under första planeringsperioden

Under första planeringsperioden planeras en kraftig utbyggnad av det totala antalet platser i kommunal skola samt att ersätta tillfällig kapacitet med permanent (figur 4:20). Dessa projekt, tillsammans med alla byggprojekt som inte har kapacitetspåverkan i skolorna, ger en projektportfölj av cirka 180 byggprojekt fram till 2030.

Figur 4:20 Lokalförändringar 2022–2030, kapacitet. Avvecklingar avser nästan uteslutande lokaler med tidsbegränsade bygglov som kommer att sägas upp utan att de kommer att ersättas med permanenta lokaler.

	Bruttoökning	Avvecklingar*	Nettoförändring
Nya skolor	6 800	-3 100	3 700
Om- och tillbyggnation av befintliga skolor	8 700	-3 800	4 900
Avvecklingar		-2 000	-2 000
Totalt	15 500	-8 900	6 500

* Avser tillfälliga lokaler

Figur 4:21 Förvaltningen planerar nio nya skolor under första planeringsperioden samt startar om fyra skolor i befintliga lokaler:

Nya skolor	
Adolfsbergsskolan	Ny F-6-skola i Mariehäll, Bromma. Ersätter dagens tillfälliga lokaler. Inhyrning
Björnbodaskolan	Ny F-6-skola i Hässelby-Vällingby som ersätter befintlig skola och paviljonger på samma plats
Bromstensstaden	Ny F-6-skola i Spånga-Tensta
Gröndalsskolan	Ny F-9-modulskola i Hägersten-Älvsjö. Ersätter befintliga lokaler samt kapacitetsökning.
Kista Äng	Ny F-9-skola i Rinkeby-Kista. Används först som evakueringslokal
Mariehäll, åk 7–9	Ny 7–9 skola i Mariehäll, Bromma
Midsommarkransens grundskola	Ny F-9-skola i Hägersten-Älvsjö. Ersätter dagens tillfälliga lokaler
Sandåkraskolan/Stora Sköndal	Ersätta befintliga Sandåkraskolan och paviljonger med nya lokaler i Farsta
Bergslagsskolan/ Evakueringsskola västerort	Ny central evakueringsskola med tidsbegränsat bygglov

Omstart av skolverksamhet i befintliga lokaler	
Blommensbergsskolan	Används idag som evakueringslokal. Kan tas i bruk när Gröndalsskolan färdigställs
Enskede/ kv Drivhuset	Ny 7-9-skola i tidigare gymnasielokaler i Enskede. Ersätter tillfälliga lokaler
Hästhagsskolan	Befintliga lokaler under tillbyggnation. Används först efter färdigställande som evakueringslokal
Vårbergsskolan	Används idag som evakueringslokal. Kan tas i bruk när Slättgårdsskolan färdigställs

Om- och tillbyggnationsprojekt som ökar skolans kapacitet planeras för nästan 40 skolor. Omfattningen av dessa byggprojekt varierar från tillskott motsvarande ett klassrum upp till 500 nya elevplatser.

Förvaltningens inriktning är att bygga F–9-skolor. Utbyggnad från årskurserna F–6 till årskurserna F–9 är redan planerad eller beslutad för flera befintliga skolor. Endast Gröndalsskolan och Kista Äng planeras som nya F–9-skolor. Midsommarkransens skola ska först starta som F–6-skola, för att senare ställas om till F–9 när områdets demografi förändrats. Anledningen till att förvaltningen bygger mindre skolor är relaterad till områdets behov och marktillgång.

Förändringar i befolkningsprognos och elevantalsframskrivning gör att förvaltningen ser ett ökat behov av att ställa om flera befintliga skolors årskursindelning för att bättre motsvara områdets behov de kommande åren, till exempel från F–6 till F–9.

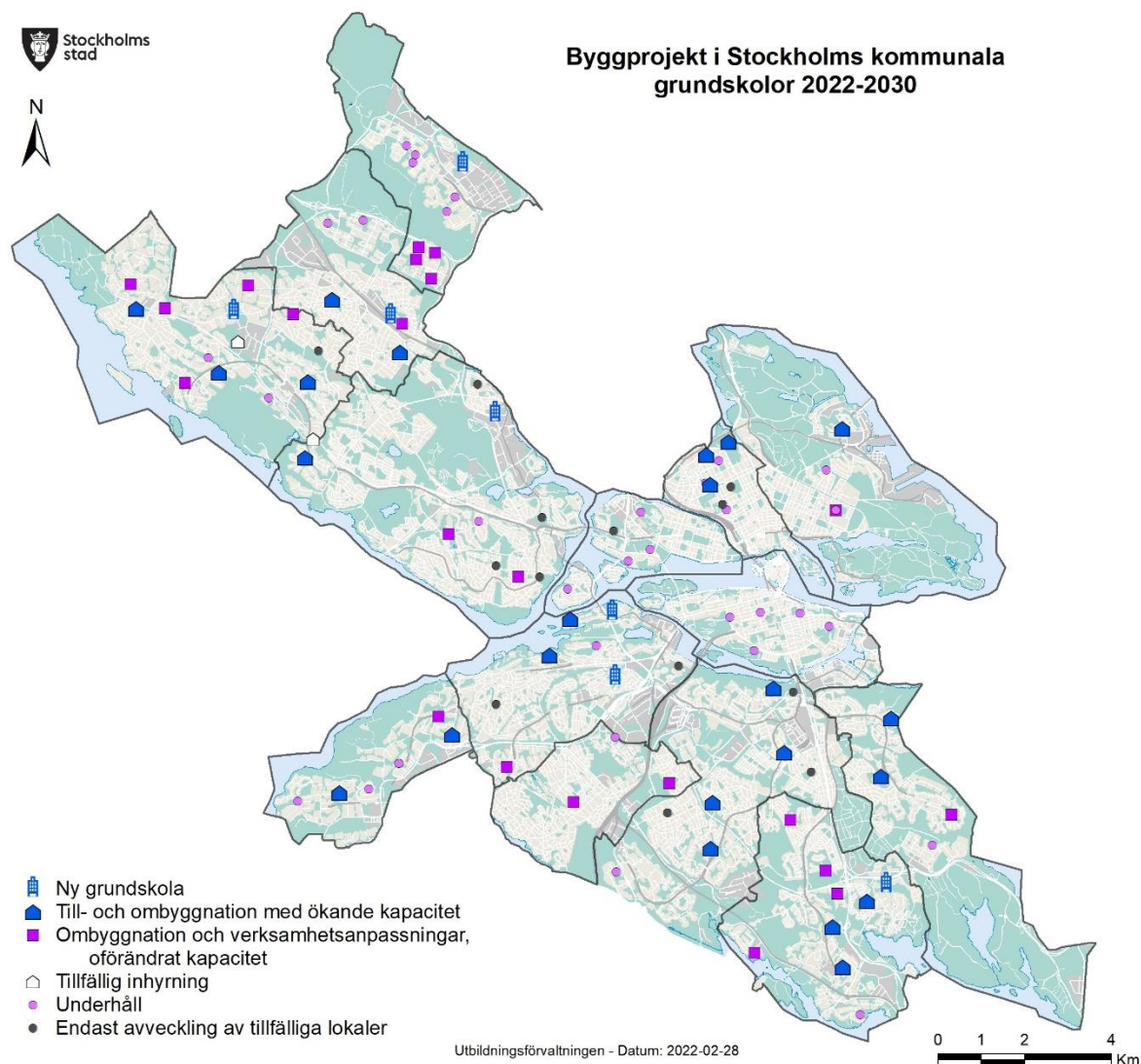
Cirka 70 byggprojekt ändrar inte skolans kapacitet. Det kan till exempel handla om verksamhetsanpassningar, köksprojekt, idrottsprojekt samt evakueringsprojekt under SISAB:s underhållsprojekt.

I Rinkeby finns en inriktning att ställa om befintliga grundskolor till F–9. Detta gör att verksamhetsanpassningar behövs i alla områdets skolor. Syftet är att minska utpendlingen till andra stadsdelar vid stadiebyten, framför allt för högstadiel elever. En följd av

omstruktureringen är att lokalerna och skolgårdarna måste anpassas för att kunna ta emot alla årskurser.

Alla byggprojekt i de kommunala grundskolorna redovisas per stadsdelsnämndsområde i bilaga 4.1.

Figur 4:22 Byggprojekt i Stockholms kommunala grundskolor åren 2022–2030

Grundskola och elever med särskilt behov

Antal elever som har behov av grundskoleplatser har ökat under de senaste åren och i dagsläget råder brist på platser i varje stadsdelsnämndsområde. I den elevframskrivning som skolplaneringen utgår ifrån framgår inte behovet, vilket leder till att utbildningsförvaltningen planerar utifrån ett procenttal baserat på erfarenhet. Denna procentsats har justerats uppåt för att stämma överens med det ökade behovet.

Grundskoleplatser kräver såväl anpassningar i lokaler som större ytor. Detta betyder att om grundskoleplatser skapas i befintliga lokaler behöver skolans totala elevkapacitet minskas. En flaskhals i befintliga skolor är ofta specialsalar eftersom grundskolan enligt timplanen

har fler timmar i musik, bild, slöjd och idrott. Flera specialsalar kan behöva byggas och det finns det inte alltid ytor för.

För att möta det akuta behovet och planerad ökning under de närmaste 3 åren arbetar förvaltningen hårt för att få fram dessa platser. I flera grundskolor planeras verksamhetsanpassningar för att skapa nya grundsärskoleverksamheter och de befintliga har utökats med fler grundsärskoleplatser.

För att möta behovet på lång sikt planeras ett flertal nya skolor med grundsärskola från start. Funktionsprogrammet kommer att uppdateras i de delar som behövs för att göra detta kostnadseffektivt med god kvalitet. Grundsärskoleeleverna ska finnas integrerade i skolan och inte i externa lokaler. Inriktning är 30 platser per grupp i framtida grundsärskoleverksamhet.

Antalet framtida studieplatser i SU-grupper, RSU-grupper, CSI-grupper och förberedelseklasser ingår i planeringen och hanteras inom lokalplanering för respektive stadsdelsnämndsområde.

Evakueringar

Flera av de planerade bygg- och underhållsprojekten kräver att skolor evakueras helt eller delvis. För att säkra de berörda skolornas verksamhet under byggtiden kommer utbildningsförvaltningen att använda ledig kapacitet i de närliggande skolorna eller tillfälliga lösningar under byggtiden. Det finns även möjlighet att starta helt nya skolor ett par år tidigare än behovet visar som då kan nyttjas som evakueringslokal för befintlig verksamhet, i stället för att sätta upp en paviljonglösning.

I västerort är flera stora underhållsarbeten planerade inom en snar framtid. För att korta ner ledtiden för utförandet av arbetet anses helevakuering vara en förutsättning. En central evakueringsskola, Bergslagsskolan i Råcksta med 900 elevplatser, planeras. Under åtta år kommer evakuering att ske av flera skolor.

Anpassningar för ökad tillgänglighet

Det så kallade HIN-projektet som beslutades av utbildningsnämnden 2010 fortgår. Projektet syftar till att eliminera enkelt avhjälpta hinder för tillgång till publika lokaler i skolor som utbildningsförvaltningen hyr av SISAB. Utbildningsnämndens beslutade nivå är mer omfattande än det ursprungliga uppdraget från kommunfullmäktige. Därutöver inarbetas nya myndighetskrav. Vid utgången av februari 2022 hade projektet genomförts på nästan 50 skolor. Etapp 5 och 6 med 28 skolor ska genomföras 2023–2025. Projektet uppskattar därefter att minst tre ytterligare etapper ska genomföras för att inkludera samtliga SISAB-ägda skolor.

4.6.4. Långsiktig planering av behovet av lokaler för år 2031–2040 för grundskolan (andra planeringsperioden)

4.6.4.1. Lokalbehov under andra planeringsperioden

Efter år 2031 förväntas antalet barn och unga i grundskoleåldern återigen öka till följd av omfattande bostadsbyggande. Stora delar av den prognostiserade ökningen av 11 300 barn och unga 6–15 år förväntas ske i anslutning till större exploateringsområden.

Behoven av nya skolor är direkt knutna till bostadsplaner, vilket gör att tidplan och kapacitet för nya skolor helt och hållet är relaterat till planprogrammets genomförandetakt och omfattning. Därför anges framtida skolor inom tidsintervaller och som markreservation.

För att säkerställa elevplatser åt stadens alla elever under planeringsperioden 2031–2040 ansvarar förvaltningen för att säkerställa mark för nya skolor oavsett regi. Detta betyder att flera planerade markreservationer kan förväntas övergå till fristående skolor i takt med att det kommunala behovet blir klarlagt. Samtidigt är flera markreservationer alternativa för varandra.

De flesta markreservationer säkerställer yta för en F–9 skola, men i vissa fall vet förvaltningen redan från början att marken kommer att räcka maximalt till en skola med cirka 600 elever. Utöver marktillgången kommer förvaltningen att noggrant se över vilka elevplatser som behövs i området när planerna för bostadsbyggnation är mer specifika. Det kan därmed finnas fall då en ny skola byggs för färre elever än 900 och/eller inte innehåller alla årskurser. Det är också möjligt att ändra de befintliga skolornas årskursindelning i närheten av ett nytt bostadsområde för att bättre motsvara behovet.

4.6.4.2. Planerade lokalförändringar under andra planeringsperioden

För att säkerställa platser för alla blivande elever har förvaltningen:

- Planerat fem nya kommunala skolor i början av andra planeringsperioden. Alla dessa skolor är senarelagda till andra planeringsperioden mot förra lokalförsörjningsplanen.
- Identifierat sex befintliga kommunala skolor som kan byggas ut med minst 500 ytterligare elevplatser vid behov.
- Arbetat för att reservera mark för nya skolor vid exploateringsområden. Totalt 26 platser har undersökts möjliga för en ny skola, men alla dessa platser kommer inte att behövas.

Planerade nya skolor:

- Bergholmsbacken (Skarpnäck): Ny F–9-skola i Bagarmossen-Skarpnäck. Ersätter även tidsbegränsade lokaler.
- Henriksdalshamnen (Södermalm): Ny F–9-skola i Hammarby sjöstad som även ersätter den tillfälliga Ekens skola (450).
- Mårbacka (Farsta): Ny F–6-skola i Farsta/Telestaden. Pilotprojekt med fristående byggaktör.
- Stadshagsklippan (Kungsholmen): Ny F–6-skola på Kungsholmen i samband med exploatering av nytt bostadsområde.
- Årstafältet 1 (Enskede-Årsta-Vantör): Ny F–9-skola i Enskede-Årsta-Vantör i samband med exploatering av nytt bostadsområde.

Planerade nya skolor samt exploateringsområden med markreservationer presenteras i figur 4:23.

Figur 4:23 Planerade platser för skolor 2031–2040 samt utvecklingsområden där förvaltningen behöver säkerställa markreservationer för framtida skolplatser

4.6.5 Fristående skolor

4.6.5.1. Nuläge 31 januari 2022

I dagsläget finns det 114 fristående grundskolor inom Stockholms stad med cirka 23 900 stockholms elever. Fristående grundskolor finns i alla stadsdelsnämndsområden. Förvaltningen har uppmärksammat att många fristående skolor bedriver verksamhet i lokaler med tidsbegränsade bygglov. Dessutom går 230 stockholms elever i fristående grundsärskolor.

4.6.5.2. Lokalförändringar fristående grundskola

Förvaltningen får kännedom om när en ny fristående skola ska starta eller en befintlig skola ska utöka/minska sitt elevantal eller vilka årskurser som erbjuds cirka ett år innan förändringen sker.

Inför höstterminen 2023 har utbildningsförvaltningen fått en ansökan om att starta en ny grundskola och en ansökan att utöka befintlig verksamhet på remiss från Skolinspektionen. Tillstånd för internationella skolor med enskild huvudman ingår inte.

4.7 Gymnasieskola

4.7.1 Sammanfattande analys av nuläge samt framtida planering

Stockholms stad är den största huvudmannen i gymnasiregionen med över 19 500 elevplatser i de kommunala gymnasieskolorna.

I årets befolkningsprognos har antalet unga i gymnasieåldern både i regionen och i Stockholms stad justerats ned jämfört med tidigare prognoser. Fram till 2030 kommer antalet elever folkbokförda i Stockholm att öka med cirka 5 000. Förvaltningen ska planera för att andelen barn folkbokförda i Stockholm som går i fristående eller kommunal gymnasieskola i staden bibehålls över tid. Det finns 2 000 nya platser med i planeringen för kommunala gymnasieskolor. Detta betyder att andra huvudmän behöver utöka sitt elevantal mer för att tillgodose platser åt stadens gymnasielever.

Under den andra planeringsperioden 2031–2040 förväntas antalet stockholms elever vara relativt oförändrat samtidigt som antalet unga i gymnasieåldern sjunker något i övriga regionen. Under perioden planeras cirka 1 200 nya platser i stadens kommunala skolor.

4.7.2. Nuläge 31 januari 2022

Drygt 80 000 elever går i en av regionens 200 gymnasie-/gymnasiesärskolor. Det finns 26 kommunala gymnasieskolor i Stockholms stad. 20 av skolorna ägs av SISAB och utbildningsförvaltningen är hyresgäst i första hand. Sex skolor ägs av privata fastighetsägare. Sett till elevplatser äger kommunen cirka 83 procent av sina gymnasielokaler. Sett till ytan, m²:

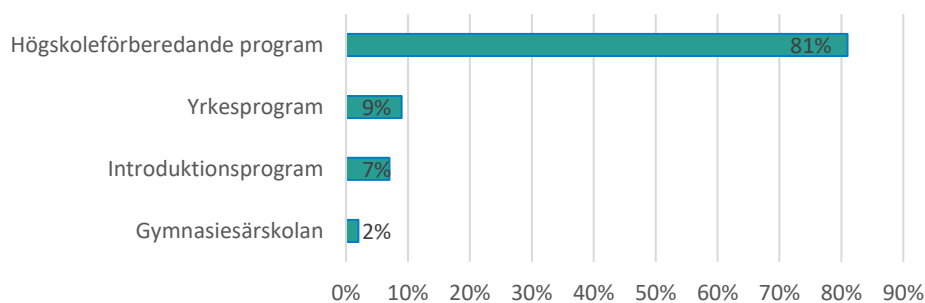
- Kommunen äger 94 procent av alla sina skollokaler.
- Hyra per m² hos kommunal hyresvärd är cirka 1 400 kronor och hos extern hyresvärd 3 900 kronor.

Kapacitet och fyllnadsgrad

Utbildningsförvaltningen bedömer att Stockholms stads kommunala gymnasieskolor har en sammanlagd kapacitet om cirka 19 500 elevplatser. Under läsåret 2021/2022 var fyllnadsgraden 93 procent i stadens kommunala gymnasieskolor.

Lokalkapaciteten är avhängig skolornas programsammansättning. Majoriteten av stadens skolor erbjuder högskoleförberedande program. Fyra av fem elever i stadens gymnasieskolor studerar på ett högskoleförberedande program. Yrkesprogram kräver ofta större lokalyta och mer anpassade lokaler än högskoleförberedande program, detsamma gäller i viss uträkning också introduktionsprogram (figur 4:24). Av stockholms eleverna som läser yrkesprogram är majoriteten inskrivna i fristående skolor. Skolans maximala elevantal och antal grupper bestäms i kapacitetsöverenskommelser (se avsnitt 4.6.2).

Figur 4:24 Fördelning av gymnasieplatser i kommunala gymnasieskolor i Stockholm

Förvaltningen bedömer att det i praktiken är svårt att ha en högre fyllnadsgrad än 95 procent för gymnasieskolor, i genomsnitt. Fyllnadsgraden varierar mellan lokaler och årskurser. I regel är fler gymnasieelever inskrivna i årskurs 1 än i årskurs 2 och 3. Stadens gymnasielokaler utnyttjades hösten 2021 i ungefär så hög utsträckning som är praktiskt möjligt.

För att hålla hyresnivåerna per elev nere behöver skolornas kapacitet fyllas så mycket som möjligt över samtliga årskurser. Om elevernas sökmönster förändras eller om andra huvudmän förändrar sitt utbud kan platser komma att stå outnyttjade.

Fyllnadsgraden kan även påverkas av till exempel förvaltningens uppdrag i budget att anordna utbildning för stadens anställda och yrkesutbildningar för vuxna.

En annan orsak till lägre fyllnadsgrad är utmaningen att fylla lokaler fullt ut vid färdigställandet av kapacitetshöjande projekt. Kapacitet ökar med ett visst antal platser på en gång, till exempel då en ny skola byggs eller hyrs in. Förvaltningen undersöker alltid evakueringsbehov och tillfälliga behov i staden samt färdigställande i etapper, för att lokaler ska nyttjas fullt ut vid färdigställande.

Hemkommunens ansvar – obehöriga elever och elever med särskilt stöd

Staden behöver disponibel kapacitet och beredskap för kontinuerlig antagning under pågående termin för elever som ingår i hemkommunens ansvar. Det kan exempelvis vara knutet till introduktionsprogram för obehöriga elever, nyanlända elever och elever i gymnasiesärskolan.

Gymnasiesärskolans elever omfattas inte av regionens samverkansavtal vilket innebär att staden behöver uppfylla hemkommunens ansvar att erbjuda utbildning. Staden erbjuder samtliga nationella program och det finns tillräcklig kapacitet i systemet. Gymnasiesärskolans individuella program erbjuds på två skolor i staden. Stockholms stad är beroende av andra huvudmäns utbud för att stockholmselever ska få en plats, en situation som är sårbar både ur elevperspektiv och hemkommunsperspektiv. Förvaltningen har påbörjat ett arbete med att göra en långsiktigt hållbar utbudsplanering för det individuella programmet. Staden har också påbörjat en dialog med övriga kommuner i regionen om behov och möjliga gemensamma insatser för att tillgodose behovet av antalet platser med god kvalitet på individuella programmet.

På gymnasieskolorna är språkintröduktion stadens intröduktionsprogram på gymnasienivå för nyanlänäa ungdomar. Nyanlänäa elever vänder sig till START Stockholm där eleverna får sina kunskaper kartlagäa och äärefter placeras äe på Liljeholmens gymnasium. När en elev har kommit längre i svenska språket erbjuds språkintröduktion på olika nivåer på 10 av stadens gymnasieskolor. Cirka 770 elever går på språkintröduktion i stadens kommunala gymnasieskolor.

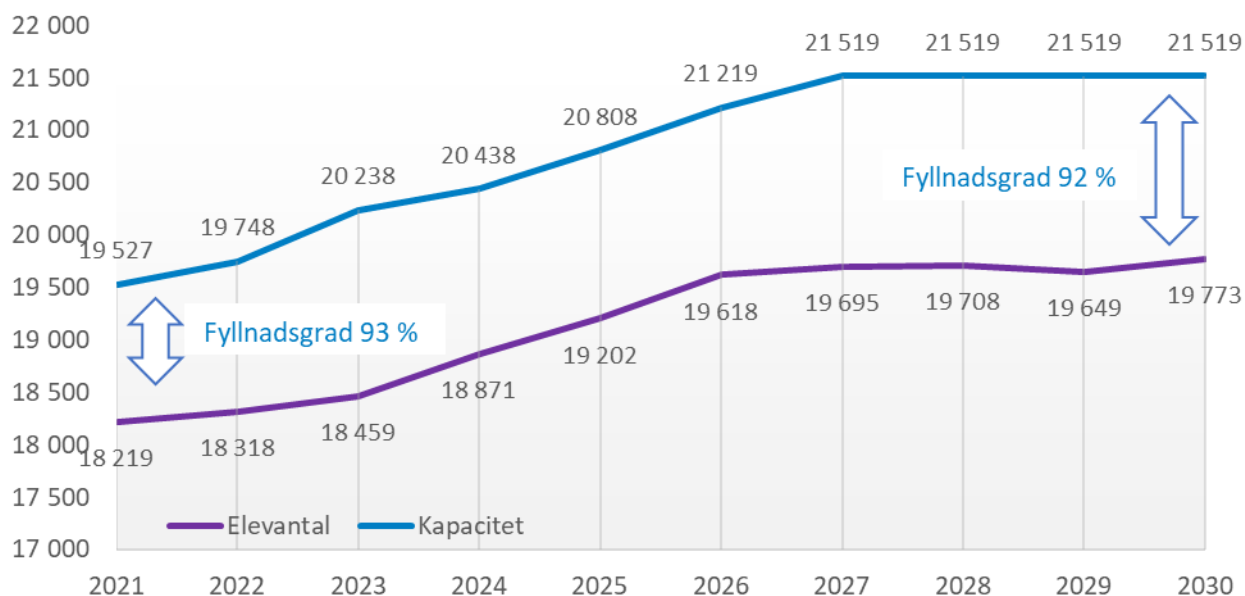
4.7.3. Planering av lokaler för år 2022–2030 för gymnasieskolan (första planeringsperioden)

4.7.3.1. Lokalbehov under första planeringsperioden

Elevantalframskrivningen av antal elever i stadens kommunala gymnasieskolor innebär en ökning med 1 600 elever, varav 1 100 folkbokföräa i Stockholm, fram till 2030. Samtidigt strävar förvaltningen efter 95 procents fyllnadsgrad i kommunala gymnasieskolor. Därmed bedömer förvaltningen att cirka 1 300 nya gymnasieplatser, varav 900 platser för stockholmselever, behövs i Stockholms stads kommunala gymnasieskolor fram till 2030 utifrån prognosunderlag och elevernas val- och antagningsmönster och lokalkapacitet.

Förvaltningen planerar att öka lokalkapaciteten med 2 000 elevplatser fram till 2030. Detta betyder att stadens planering är cirka 700 platser fler än behovet enligt elevframskrivningen fram till år 2030. Detta givet att andra kommuner och fristående skolor expanderar i takt med äet ökade behovet, vilket skulle kräva ärygt 4 000 platser i andra huvudmäns skolor under perioden i Stockholm. Samtidigt finns äet behov av att etablera 2 000 ytterligare platser i gymnasiregionens andra kommuner.

Figur 4:25 Elevantalsframskrivning för stadens kommunala gymnasieskolor jämfört med planerade kapacitetsförändringar.

Skulle andra huvudmän inte expandera i äen takt som behövs kan effekten bli att stockholmselever trängs undan och kommer att behöva pendla ut från staden. Denna utveckling syns redan i äagens elevsammansättning. Samplaneringen inom ramen för

Storsthlm behöver utvecklas för att regionens huvudmän tillsammans ska kunna tillgodose behoven.

Om de planerade lokalförändringarna genomförs stärks stadens rådighet över platsutbudet i Stockholm. Förutsättningar skapas att erbjuda stockholmselever attraktiva skolplatser och att bibehålla andelen stockholmselever i skolor inom staden. Samtidigt kommer andelen alltid att påverkas av förändringar i utbudet och expansionen hos andra huvudmän.

Det är viktigt att följa platsutvecklingen över tid för att kunna göra relevanta bedömningar i relation till elevernas sökmönster. Det är också viktigt att samplaneringen i regionen utvecklas för att regionens huvudmän tillsammans ska kunna tillgodose behoven. Förvaltningen deltar idag i dialog med andra kommuner och fristående huvudmän som anordnas av Storsthlm.

4.7.3.2. Planerade lokalförändringar under första planeringsperioden

De nya platserna i stadens egna gymnasieskolor åstadkoms genom cirka 800 platser på nybyggda skolor och cirka 1 200 platser genom om- och tillbyggnader av befintliga skolor. För sammanställning av större planerade byggprojekt se figur 4:26 nedan.

För gymnasieskolan är läge och attraktivitet avgörande. I innerstaden och stadens centrala delar är tillgången till mark begränsad och lokalkostnaderna är höga. Det är därför inte ekonomiskt hållbart att planera för tillkommande kapacitet i enbart centrala delar. Detta skapar, utöver höga lokalkostnader som staden med nuvarande system inte kompenseras för via prislistan, undanträngningseffekter till skolor i ytterstaden och i andra kommuner. Det är därför av vikt att kapacitet tillskapas både i och utanför innerstaden, företrädesvis i attraktiva och kollektivtrafiknära lägen.

Betty Petterssons gymnasium startar hösten 2022 i Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämndsområde. Gymnasiet kommer att fyllas under tre års tid utifrån färdigställda lokaler och grundskolans högstadium kommer att flyttas till lokalerna till hösten 2024. En ny skola med cirka 800 platser planeras i Slakthusområdet, också i Enskede-Årsta-Vantör. Skolan planeras starta i inhyrda lokaler 2025 som sedan avvecklas när skolans permanenta byggnad färdigställs 2026. Båda skolorna kommer att boka tider i idrottsförvaltningens planerade hall i Slakthusområdet.

Stockholmshem bygger bostäder och kontor intill Lindeparkens gymnasiesärskola i Skärholmen vilket medför att delar av ytorna i byggnaden inte kan användas under kommande år. Förvaltningen hyr enbart hus B och ledig kapacitet ökar när Midsommarkransens filial lämnar lokalerna till hösten 2022.

Delar av Kärrtorps gymnasiums lokaler hyrs ut till en fristående grundskola. Nuvarande hyresavtal löper ut den 31 juli 2023 och förvaltningen ser över det framtida behovet av byggnaden.

Förvaltningen utreder hur en framtida programsammansättning ska se ut på Spånga gymnasium. I uppdraget ingår att se över lokalfrågorna så att de stödjer kommande programsammansättning och verksamhet på naturbruksprogrammet. Hänsyn behöver också tas till Spånga gymnasiums två gymnasiesärskoleprogram. De behöver ändamålsenliga lokaler för sina praktiska moment liksom lokaler för teoretiska kurser.

Tidplanen för SISAB:s underhåll av kök och matsal samt ventilationsanpassningar på International School of the Stockholm Region, ISSR, behöver omprövas med anledning av tillsynen och utvärdering av skolans IB-program (International Baccalaureate) våren 2025. SISAB:s åtgärder planerades att ske mellan sommaren 2023 och 2025 med en extern evakuering av skolans äldre barn till lokaler på Midsommarkransens gymnasium. Förvaltningen ser stora risker med att tillsynen sker under en pågående evakuering. Prioriterat är att säkerställa skolans IB-ackreditering. Förvaltningen kommer att behöva utreda en ny evakueringslösning alternativt omlokalisering av verksamheten på ISSR när ny tidplan för underhållsåtgärderna fastställts.

Förvaltningen behöver särskilt bevaka utvecklingen av antalet obehöriga elever för att säkerställa tillgången på platser och kan på sikt behöva öka antalet platser för introduktionselever för att säkerställa ansvaret som hemkommun. Befintliga skolors lokalkapacitet kan komma att förändras vid anpassat utbildningsutbud.

I gymnasiesärskolan tas elever på nationella program emot från andra kommuner om hemkommunen inte erbjuder det sökta programmet, i annat fall antas elever i mån av plats. Elever med särskilda behov ingår inom hemkommunens ansvar. Förvaltningen ser ett behov av att utöka platser inom det individuella programmet och utreder lokalisering.

Förvaltningen behöver planera lokaler för verksamhet på uppdrag av Statens skolverk. Platser ska erbjudas på riksrekryterande utbildning för svårt rörelsehindrade elever (RgRh). Särskilt verksamhetsstöd ges till dansarutbildning på Kungliga Svenska Balettskolan (KSB) och internationell gymnasial utbildning på International School of the Stockholm Region. Elevhem behövs för elever på både RgRh och KSB. Inom det närmsta året behövs fler elevhemsplatser för RgRh och förvaltningen utreder lämpliga lokaler.

Figur 4:26 Sammanställning över större planerade byggprojekt på stadens gymnasieskolor, 2022-01-01.

Huvudsakligt syfte	Skola	Syftemål	Kapacitetsförändring	År	Nämndbeslut**
Underhåll	ISSR	Kök Matsal Evakuering	0	2023	G 2020-03-12
	ISSR	Evakuering, ventilation, Anpassning	0	2025	
	Midsommarkransens gymnasium	Evakuering idrott	0	2024	
	Södra Latins gymnasium	Kök Matsal	0	2023	
	Thorildsplans gymnasium	Kök Matsal Kapacitet	200	2026	
	S:t Eriks gymnasium	Kök	0	2025	
Nya skolor	Slakthusområdet	Kapacitet	800	2025–27*	U 2020-08-27
Om- och/eller	Spånga gymnasium	Anpassning	0	2025	I 2020-11-19 G 2020-04-23
	Betty Petterssons gymnasium	Kapacitet gr/gy	600	2022–24*	
	Bromma gymnasium	Kök Matsal Kapacitet	350	2022–23*	
	Midsommarkransens gymnasium	Kapacitet	120	2025	
Avveckling	Globala gymnasiet	Tidsbegränsat bygglov	-40	2023	
	Kungsholmens gymnasium	Tidsbegränsat bygglov	-40	2026	
Totalsumma			1 990		

*Kapacitetsförändringen sker succesivt inom angiven tidsintervall.

**U=utredningsbeslut UTBN, I=inriktningsbeslut UTBN, G=genomförandebeslut UTBN.

4.7.4. Långsiktig planering av behovet av lokaler år 2031–2040

4.7.4.1. Lokalbehov under andra planeringsperioden

Antalet unga i gymnasieålder förväntas minska i regionen med över 3 000 elever mellan 2030 och 2040, när dagens mindre årskullar i förskole- och lågstadieåldern når gymnasieåldern. Antalet elever folkbokförda i Stockholm antas dock vara relativt oförändrat under perioden.

Det finns en osäkerhet kring andra huvudmäns expansion under denna period. Om antalet gymnasieelever i övriga länet skulle minska är det möjligt att andra huvudmän väljer att inte utöka sin gymnasiekapacitet och i vissa fall kan även avveckling av skolor ske. Tillgången till mark och lämpliga lokaler är särskilt i innerstaden begränsad, vilket påverkar fristående skolors möjligheter till expansion i staden.

Under den andra prognosperioden bedöms behovet av gymnasieplatser vara relativt oförändrat utifrån andelsfördelningen enligt årets prognos.

Det finns utmaningar i den långsiktiga planeringen av gymnasieplatser. Befolkningsprognosens tillförlitlighet på längre sikt är lägre likaså kunskapen om andra huvudmäns expansion. Dessa faktorer tillsammans med stadens kommande kapacitetsförändringar kan leda till andra elevandelar än i årets elevframskrivning, och att planeringen behöver anpassas därefter.

4.7.4.2. Planerade lokalförändringar under andra planeringsperioden

Under den andra planeringsperioden planerar förvaltningen för cirka 1 200 platser genom nybyggnation i Hagastaden. Behovet av fler gymnasieplatser under denna period är osäkert och kan behöva omprövas. Intilliggande grundskoleprojekt kan också påverka planering och

skolans inriktning. Kapacitet och tidplan för gymnasieskolan kan därför förändras. Utöver den långsiktiga befolkningsutvecklingen behöver också eventuella behov av förändringar i det befintliga lokalbeståndet beaktas. Skolan kommer att boka tider i idrottsförvaltningens planerade idrottshall. Den nya skolan samplaneras med idrottshall och en förskola.

Figur 4:27 Sammanställning över större planerade byggprojekt på stadens gymnasieskolor, 2022-01-01.

Huvudsakligt syfte	Skola	Syftemål	Kapacitetsförändring	År	Nämnd-beslut*
Nya skolor	Hagastaden	Kapacitet	1200	2031	U 2020-06-17
Totalsumma			1 200		

*U=utredningsbeslut UTBN

4.7.5 Fristående skolor och andra kommuner i regionen

I dagsläget finns 71 fristående gymnasieskolor i Stockholms stad med cirka 23 500 elever varav 11 000 bor i Stockholm. Fristående gymnasieskolor är i hög grad koncentrerade till innerstaden (58 skolor) eller i Liljeholmen, vilka rymmer nästan 90 procent av eleverna i fristående gymnasieskola.

4.7.5.1. Lokalförändringar fristående gymnasieskola och andra kommuner

Underlag från Storsthlm tyder på en fortsatt måttlig expansion av gymnasieskolan i andra kommuner i regionen. Kända förändringar hos länets övriga kommunala huvudmän är oförändrat sedan förra årets lokalförsörjningsplan. Botkyrka kommun planerar att utöka gymnasiekapaciteten med cirka 700 platser till år 2026. I Täby kommun och Lidingö stad pågår diskussioner om expansion. Nacka kommun planerar att ersätta befintlig kapacitet med ny. Förvaltningen ser positivt på om andra kommuner etablerar gymnasieskolor inom Stockholms stad för att på så sätt bidra till att skapa nya platser i relation till elevökningarna.

Information om att en fristående skola planerar att starta ny verksamhet når i regel förvaltningen när Skolinspektionen skickar remisser om tillståndsansökningar. Ansökan behöver inte göras för att öka eller minska antalet platser inom befintliga utbildningar. Erfarenheterna visar dock att ett positivt besked att starta en ny verksamhet inte per automatik innebär att skolan startas kommande år, utan att det kan ske vid en senare tidpunkt eller inte alls. Förvaltningen uppmärksammar att flera fristående skolor bedriver gymnasieverksamhet i lokaler med till exempel tidsbegränsade bygglov vilket har medfört att skolor har flyttat ut från innerstaden till angränsande kommuner.

Inför höstterminen 2022 har förvaltningen fått två ansökningar om att starta ny gymnasieskola och fem ansökningar om att utöka befintliga gymnasieskolor med nya utbildningar inom Stockholms stad på remiss från Skolinspektionen. Vad gäller närliggande kommuner har det kommit sju remisser avseende antingen nyetablering eller utökning av befintlig verksamhet. Det rör sig om färre ansökningar om att starta nya skolor, både inom Stockholms stad och i närliggande kommuner, än föregående år.

Enligt förvaltningens bedömning kommer det sammanlagda antalet gymnasieplatser i fristående skolor fortsätta att öka. Troligtvis kommer ökningen att ske i högre utsträckning vid

skolor belägna utanför Stockholms stad och i högre utsträckning på högskoleförberedande program än på yrkesprogram. Antalet platser vid yrkesprogram kan komma att öka i lägre takt än befolkningsutvecklingen, särskilt inom Stockholms stad. Samtidigt finns ledig kapacitet på yrkesprogrammen i regionen. Detta överensstämmer med historisk antagningsstatistik. Antalet platser vid nationella program har ökat mer på fristående skolor inom regionen jämfört med kommunala skolor.

4.8 Övrig information

4.8.1 Lokaler vars hyresavtal är uppsägningsbara inom tre år

Planering för de lokaler som är uppsägningsbara sker kontinuerligt. Detta avser avveckling, ersättning av lokaler samt omförhandling av avtal. Detaljerad planering kring lokalförändring för grundskolan finns angivet för respektive stadsdelsnämndsområde i bilaga 4.1, och för gymnasieskolan i avsnitt 4.7.2.3.

4.8.2 Särskild redovisning av projekt: Bergslagsskolan – evakueringsskola med idrottstält i Västerort

Fem skolor i Västerort står inför omfattande underhållsrenoveringar och ombyggnationer. Dessa är Grimtaskolan, Abrahamsbergsskolan, Blackebergsskolan, Hässelbygårdsskolan och Nya Elementar. Genom att etablera en större tillfällig evakueringsskola i Västerort för 30 grupper i F–9 förväntas evakueringsbehovet för samtliga dessa skolor kunna lösas på ett tids- och kostnadseffektivt sätt. Förslaget innebär att skolorna turas om att använda evakueringsskolan under en tioårsperiod.

Ett reviderat genomförandebeslut fattades av utbildningsnämnden den 14 oktober 2021, med godkännande i kommunstyrelsens ekonomiutskott den 24 november 2021. I enlighet med besluten utgörs projektets budget av en hyresgenererande kostnad på 233 mnkr och med en tillkommande hyra första året på 26,3 mnkr.

Projektkostnader och tidplan

Till följd av kostnadsökningar avseende markarbeten och avgifter för nyttjandet av allmän platsmark, pausades projektet under del av 2021. Projektets huvudtidplan uppskattades då bli förskjuten med uppskattningsvis ett år. Ärendet togs senare upp för nytt genomförandebeslut i utbildningsnämnden och kommunstyrelsens ekonomiutskott.

I februari 2022 flaggade SISAB för risk för ytterligare försening med sex månader med anledning av att det behövs tid för upphandling. En forcerad upphandling skulle innebära en ekonomisk osäkerhet för projektet. Därtill informerades förvaltningen om att ombyggnadsprojektet på Grimtaskolan oundvikligen får en förskjuten tidplan. För att undvika att evakueringsskolan ska stå tomställd tas beslut om en reviderad tidplan som innebär att skolan tas i bruk till vårterminen 2024.

Status för projekt i skolor som ska använda evakueringsskolan

Det finns ett stort behov av upprustning på grund av eftersatt underhåll på flera av de skolor i stadsdelsnämndsområdena Bromma och Hässelby-Vällingby som planeras att evakueras till den aktuella evakueringsskolan. Förvaltningen avser även att beställa kapacitetsökning och

vissa verksamhetsanpassningar på några av skolorna. Dessa beslutas separat för var och en av skolorna enligt ordinarie projektprocess.

Grimstaskolan planeras bli den första skolan att nyttja evakueringsskolan och projektet tas upp för genomförandebeslut i april 2022. Underhåll och ombyggnad har delvis behövt projekteras om vilket lett till en förskjuten tidplan sedan inriktningsbeslutet i nämnd. Den tillbyggnad som tidigare ingått föreslås nu utebli till följd av vikande befolknings- och elevantalsprognoser. Skolan planeras att evakueras till vårterminen 2024.

Utifrån den aktuella förseningen av evakueringsskolans huvudtidplan kommer evakueringstiderna att förskjutas. SISAB kommer fortsätta att löpande bevaka huruvida tillfälliga åtgärder kan bli nödvändiga på de skolor där underhållet är som mest akut.